สสส

กรมสุขภาพจิต
DEPARTMENT OF MENTAL HEALTH

หลักสูตร การให้คำปรึกษาครอบครัว

สำหรับผู้ให้คำปรึกษา
คลินิกจิตสังคมในระบบศาล

ชื่อหนังสือ

หลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว สำหรับผู้ให้คำปรึกษา คลินิกจิตสังคมในระบบศาล

ISBN : 978-616-11-4260-5

ที่ปรึกษา

นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต

นายแพทย์ศรุตพันธุ์ จักรพันธุ์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร.อภินันท์ อร่ามรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ

ผู้ออกแบบหลักสูตร

แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์

คณะทำงาน

แพทย์หญิงวิชชุดา จันทราษฎร์

นายแพทย์ณัฐ ไกรภัสสร์พงษ์

นางวัลลี ธรรมโกสิทธิ์

นางสาวสาลิกา โค้วบุญงาม

นางสาวพรพรรณ มีฤทธิ์

นางสาวรสสุคนธ์ ผลคำแปง

นางสาวนาถชนก นิ่มจรรยา

นายไพโรจน์ สุขเกิด

นางสาวพรรณนิภา แสนปัญญา

นางสาวภควดี ประดับเพชรรัตน์

บรรณาธิการ

แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์

นายแพทย์ณัฐ ไกรภัสสร์พงษ์

แพทย์หญิงวิชชุดา จันทราษฎร์

สาธิตการให้คำปรึกษา

แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์

สนับสนุนโดย :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พฤษภาคม 2563

จำนวนพิมพ์ : 300 เล่ม

จัดพิมพ์โดย : สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

พิมพ์ที่ : บริษัท ดูโอ โปรดักชั่น จำกัด

301/197 ถ.รัชดาภิเษก แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

หลักสูตร การให้คำปรึกษาครอบครัว

สำหรับผู้ให้คำปรึกษา
คลินิกจิตสังคมในระบบศาล

คำนำ

กว่าสิบปีของการก่อตั้งคลินิกการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลโดยศาลอาญาธนบุรี ที่มีจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีที่มีโทษไม่ร้ายแรงที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยการประกันตัว โดยผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านการอบรมอย่างมีมาตรฐานด้านการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมจะเข้าไปช่วยเหลือแนะนำแนวทางเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในช่วงเวลาวิกฤติ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีโอกาสเลือกทางเดินของชีวิตที่จะไม่ซ้ำรอยกับเส้นทางเดิม และลดโอกาสที่จะกลับมากระทำผิดซ้ำ การทำงานของคลินิกจิตสังคมที่ผ่านมาถูกยืนยันความสำเร็จด้วยข้อมูลที่ว่า ในปี 2561 การดำเนินงานของ 5 ศาลนำร่อง สามารถให้คำปรึกษาผู้ต้องหาและจำเลยไปกว่า 4,106 คดี การประเมินคลินิกจิตสังคมของศาลอาญาธนบุรี สามารถเบี่ยงเบนคดีไม่ต้องจำคุกได้มากถึงร้อยละ 20 ของคดีทั้งหมดในศาล ลดอัตรากระทำผิดซ้ำได้มากกว่าร้อยละ 99 และยังช่วยลดวิกฤตินักโทษล้นคุกได้อย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้ให้คำปรึกษา รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร บทเรียน และกิจกรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้ให้คำปรึกษามีแนวทางในการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ สสส. ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล มีความยินดีที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้พัฒนา **“หลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัวสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล”** ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักสูตรแกนกลาง 3 หลักสูตรได้แล้วเสร็จ

หลักสูตรเล่มนี้ต่อยอดจาก 1. หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2. หลักสูตรการให้คำปรึกษาการจัดการภาวะเสพติด สำหรับผู้ให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล ที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องผ่านการอบรมทั้ง 2 หลักสูตรข้างต้น และมีประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษารายบุคคล เนื้อหาของหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว จะประกอบด้วย การประเมินครอบครัว กระบวนการและทักษะในการให้คำปรึกษา เพื่อนำไปสู่การเยียวยาบาดแผลทางใจให้กับผู้รับคำปรึกษา

“ครอบครัว” ถือเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญ เป็นพื้นที่ในการบ่มเพาะกรอบความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ หล่อหลอมความเป็นตัวตนในการเติบโต การใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตของบุคคล พลังของครอบครัวจะเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้ผู้ที่เคยกระทำผิดได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น สสส. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้ จะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในศาลต่าง ๆ ที่สนใจต่อไป

นายชาติวุฒิ วังวล
ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

5 บทนำ

7 ข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว

10 หัวข้อที่ 1 การให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคม

21 หัวข้อที่ 2 การประเมินสภาพครอบครัว

29 หัวข้อที่ 3 หลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว

45 หัวข้อที่ 4 การสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)

52 หัวข้อที่ 5 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 1

57 หัวข้อที่ 6 การเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว

69 หัวข้อที่ 7 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 2

73 หัวข้อที่ 8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

80 บรรณานุกรม

บทนำ

คลินิกจิตสังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คดีความรุนแรงในครอบครัว และคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรงซึ่งได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยการประกันตัว ผู้ให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคมจึงมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตและลดการก่อคดีซ้ำ สำนักงานศาลยุติธรรม กรมสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กรมคุมประพฤติ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลจังหวัดตลิ่งชัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงได้บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล และยังได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ จึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการให้คำปรึกษาการจัดการภาวะเสพติด และหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว

เมื่อผู้ให้คำปรึกษาได้สำรวจปัญหาของผู้รับคำปรึกษาจะพบว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผู้ให้คำปรึกษาอย่างมาก เนื่องจากครอบครัวเป็นสังคมแรกสำหรับผู้รับคำปรึกษา มีผลต่อค่านิยม ความเชื่อ ลักษณะนิสัยใจคอ แบบแผนการรับมือกับปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนคุณธรรมของผู้รับคำปรึกษา ครอบครัวจึงเป็นทั้งปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น และปัจจัยที่ทำให้ปัญหาของผู้รับคำปรึกษายังคงอยู่ ขณะเดียวกันพลังของครอบครัวก็เป็นปัจจัยปกป้องที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น การให้คำปรึกษาครอบครัวที่ถูกต้องจะช่วย

ฟื้นฟูความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เข้มแข็งขึ้น เป็นพลังส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวก สำหรับสมาชิกครอบครัว คณะทำงานจึงได้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรที่ 3 โดยผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการให้คำปรึกษาการจัดการภาวะเสพติดมาก่อน และจะต้องมีประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษารายบุคคล เนื้อหาของหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัวประกอบด้วยภาพรวมของการให้คำปรึกษาครอบครัว การประเมินครอบครัว กระบวนการและทักษะให้คำปรึกษาครอบครัว โดยเฉพาะการใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับบาดแผลทางใจ อันนำมาสู่การเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยพลังของครอบครัว จัดการกระบวนการเรียนรู้เป็น 8 หัวข้อ ในรูปแบบการบรรยาย การอภิปราย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง ใช้เวลาฝึกอบรม 2 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถจัดสรรเวลามาฝึกอบรมได้จริง มีเวลาเพียงพอต่อการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากการให้คำปรึกษาที่ดีต้องบูรณาการระหว่างความรู้และทักษะอย่างลงตัว การสาธิตจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการและทักษะการให้ปรึกษาได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการอภิปรายและสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในหลักสูตรนี้จะช่วยให้เกิดการระดมความคิด และนำประสบการณ์ชีวิตมาช่วยเติมองค์ความรู้สำหรับการให้คำปรึกษาครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างจากการให้คำปรึกษารายบุคคล

แผนการสอนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล วิทยากรควรศึกษาและทำความเข้าใจแผนการสอนอย่างละเอียด ควรศึกษาสื่อการเรียนรู้ก่อนนำไปถ่ายทอดจริง ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะทำงานได้เขียนวัตถุประสงค์และวิธีการสำหรับกิจกรรมย่อยไว้โดยละเอียดสำหรับเป็นแนวทางให้วิทยากรสามารถนำไปใช้ได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม วิทยากรแต่ละท่านสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับแนวทางของตนเองและลักษณะของผู้เรียน โดยยึดโครงร่างและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมตามแผนการสอนนี้ วิทยากรต้องนำความรู้และทักษะการให้คำปรึกษารายบุคคลจากหลักสูตรก่อนหน้าทั้ง 2 หลักสูตรมาเชื่อมโยงกับความรู้และทักษะในหลักสูตรนี้ด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรโดยละเอียด

เนื่องจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ มีเวลาเพียง 2 วัน ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติและมีกระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนทักษะการให้คำปรึกษาต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของหลักสูตร การให้คำปรึกษาครอบครัว

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ระบุบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคมได้อย่างถูกต้อง
2. ระบุความสำคัญและบทบาทของครอบครัวต่อเป้าหมายของการให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคมได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม
3. ประเมิน และสะท้อนปัญหา ความคาดหวัง ความสัมพันธ์ ตลอดจนการสื่อสารภายในครอบครัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
4. สามารถระบุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว และเลือกใช้ทักษะต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. สามารถฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
6. สามารถประเมินความสัมพันธ์ของบาดแผลทางใจกับการเสพสารเสพติดและการก่อคดีจากการให้คำปรึกษาครอบครัวได้พอสังเขป

ระยะเวลา 2 วัน

ห้อข้อวิชา ประกอบด้วย

หัวข้อที่ 1 การให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคม
หัวข้อที่ 2 การประเมินสภาพครอบครัว
หัวข้อที่ 3 หลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว
หัวข้อที่ 4 การสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)
หัวข้อที่ 5 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 1
หัวข้อที่ 6 การเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว
หัวข้อที่ 7 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 2
หัวข้อที่ 8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

ตารางการฝึกอบรม

วันที่	9.00-10.00 น.	10.15-12.00 น.	13.00-14.45 น.	15.00-16.00 น.
วันที่ 1	**หัวข้อที่ 1** การให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคม	**หัวข้อที่ 2** การประเมินสภาพครอบครัว	**หัวข้อที่ 3** หลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว	**หัวข้อที่ 4** การสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)
วันที่	**9.00-10.30 น.**	**10.45-12.00 น.**	**13.00-15.00 น.**	**15.00-16.00 น.**
วันที่ 2	**หัวข้อที่ 5** ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 1	**หัวข้อที่ 6** การเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว	**หัวข้อที่ 7** ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 2	**หัวข้อที่ 8** แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

หัวข้อที่ 1

การให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความสำคัญและบทบาทของครอบครัวต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาได้พอสังเขป
2. ระบุบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาในการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างถูกต้อง
3. ระบุความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลกับการให้คำปรึกษาครอบครัวได้พอสังเขป
4. ระบุประเด็นสำคัญของการประเมินครอบครัวได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

เนื้อหา

ความสำคัญของการให้คำปรึกษาครอบครัว

ครอบครัวเป็นสังคมแรกที่ผู้รับคำปรึกษาได้ใช้ชีวิตด้วย เป็นสังคมที่มีผลต่อค่านิยม ความเชื่อ ลักษณะนิสัยใจคอ แบบแผนการรับมือกับปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งเป็นแหล่งปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้รับคำปรึกษา เมื่อสำรวจปัญหาของผู้รับคำปรึกษามักจะพบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีส่วนเกี่ยวกับปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น หรือปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ ซึ่งทำให้ผู้รับคำปรึกษามีวิธีจัดการกับปัญหาชีวิตได้ไม่ดีเท่าที่ควร จนทำให้มีพฤติกรรมคดี ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ในครอบครัวยังเป็นปัจจัยปกป้องให้กับผู้รับคำปรึกษา สามารถเป็นแรงผลักดันในทางบวกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องช่วยให้ครอบครัวได้ประเมินตนเองและสมาชิกในครอบครัว มองเห็นจุดแข็งและจุดเปราะบาง ค่านิยมและกฎของครอบครัวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

รวมทั้งรับทราบและเข้าใจเป้าหมายของคลินิกจิตสังคมในแต่ละระยะที่ผู้รับคำปรึกษามาพบผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังต้องช่วยให้ครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ในครอบครัวว่ามีส่วนช่วยป้องกันการก่อคดีซ้ำ และเป็นพลังให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ดียิ่งขึ้น ด้วยการผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาก็จะช่วยเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่กลายเป็นปัจจัยปกป้องให้มากที่สุด

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาครอบครัว

ผู้ให้คำปรึกษาครอบครัว มีบทบาทหลัก 3 บทบาท ได้แก่

1. **Facilitator** คือ ผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ อะไรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความคาดหวังทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อะไรที่ทำให้ผิดหวังซึ่งเชื่อมโยงกับการก่อคดี ความปรารถนาลึก ๆ ในจิตใจ เช่น ความรัก การยอมรับ เสรีภาพในการคิด การตัดสินใจ อยากได้ความรู้สึกที่มั่นคง ปลอดภัย และเอื้อให้เกิดการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและครอบครัว เพื่อให้ได้มีโอกาสสื่อสารกันด้วยความเข้าใจ ยอมรับกันมากขึ้น ได้ปรับช่องทางสื่อและรับภาษารักระหว่างกัน เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่กระชับแน่นแฟ้น สามัคคีกันมากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยปกป้องสำหรับผู้รับคำปรึกษา การเป็นผู้เอื้ออำนวยต้องไม่เป็นผู้ที่สั่งสอน แต่ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีการถามที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีความปลอดภัยที่เปิดเผยความรู้สึก ความคิดของตนให้สมาชิกในครอบครัวได้รับฟัง เพื่อปรับความเข้าใจกัน จนสามารถสัมผัสพลังชีวิตของครอบครัวร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มั่นคง และต่างก็รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

2. Life - coach คือ ผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ มีการถามเพื่อให้คิด เลือกเส้นทางเดินชีวิตที่เจาะจง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและเป็นไปได้ และนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวเกิดผิดพลาด ท้อถอย ผู้ให้คำปรึกษาควรให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษา ร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหา ประคับประคองและผลักดันให้สู่จุดหมาย ผู้ให้คำปรึกษาสามารถนำพลังของครอบครัวซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมาเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้

3. Psychoeducator คือ ผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตเบื้องต้นแก่ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว สามารถคัดกรองและประเมินปัญหาสุขภาพจิต ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้น หากมีอาการรุนแรง เช่น โรคจิต โรคซึมเศร้า ความคิดฆ่าตัวตาย อาการถอนสุรารุนแรง มีภาวะเสพติดระดับรุนแรง รวมถึงมีภาวะสะเทือนขวัญจากการได้รับบาดแผลทางใจ โดยสามารถแนะนำส่งต่อสถานพยาบาลเพื่อให้เข้าถึงการบำบัดได้ สามารถถ่ายทอดและอธิบายเรื่องอาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวมีความเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้ ไม่ตำหนิซ้ำเติม

สิ่งที่ไม่ใช่บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

1. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้พิพากษา จึงไม่ได้มีสิทธิ์ขาดในการตัดสินใจเกี่ยวกับคดี แต่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตนเองและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

2. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่แพทย์หรือผู้รักษา แต่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตเบื้องต้นได้ เมื่อพบว่าผู้รับคำปรึกษามีปัญหาสุขภาพจิตที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา สามารถส่งผู้รับคำปรึกษา เพื่อพบบุคลากรทางการแพทย์ตามสิทธิการรักษาของผู้รับคำปรึกษา

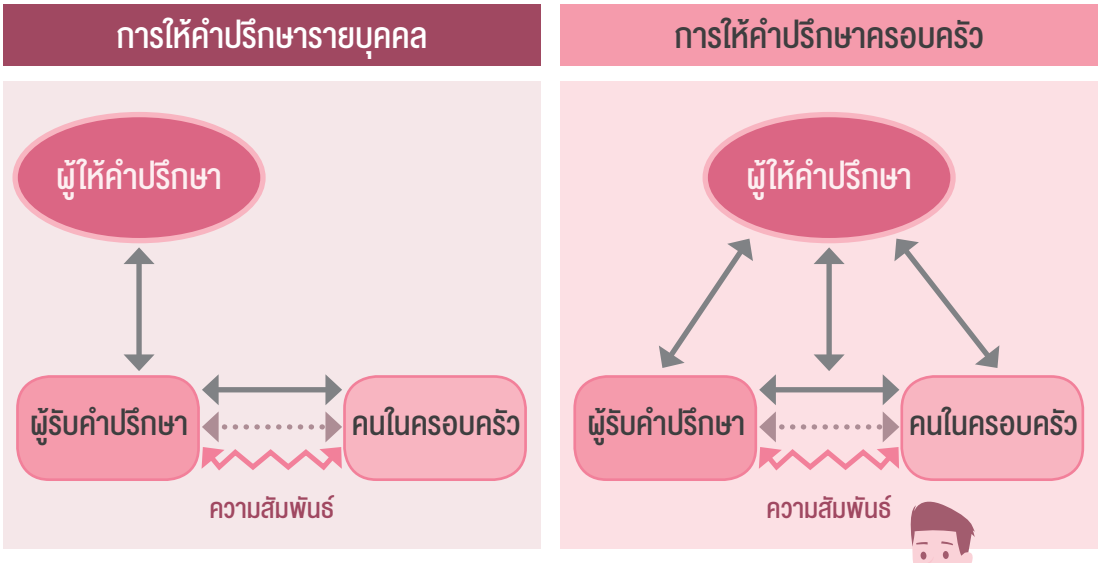
3. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่สมาชิกครอบครัว จึงไม่มีสิทธิ์ก้าวก่ายเรื่องส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการป้องการกันการก่อคดีซ้ำ

ผู้ให้คำปรึกษาต้องเตือนตนเองให้ปฏิบัติตนตามบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และไม่ล้ำเส้นหรือสำคัญตนผิดในสิ่งที่ไม่ใช่บทบาทของตน

ความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษาครอบครัว

การให้คำปรึกษารายบุคคล : ผู้ให้คำปรึกษาจะทำการสำรวจปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหากับผู้รับคำปรึกษา การให้คำปรึกษารายบุคคลอาจนำประเด็นของครอบครัวมาเป็นส่วนหนึ่งของการให้คำปรึกษาก็ได้

การให้คำปรึกษาครอบครัว : ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องทำงานร่วมกับผู้รับคำปรึกษา ครอบครัวของผู้รับคำปรึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับคำปรึกษากับคนในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการให้คำปรึกษาครอบครัวจะเกิดกับสมาชิกครอบครัวและเกิดการเรียนรู้การจัดการความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา

ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องนำทักษะการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานมาผนวกกับการประเมินครอบครัว และทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัว เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถนำครอบครัวมาเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา

การประเมินสภาพครอบครัว

ผู้ให้คำปรึกษาสามารถประเมินสภาพครอบครัวตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผู้ให้คำปรึกษาต้องสำรวจและทำความเข้าใจเข้าใจความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวว่าเป็นอย่างไร เช่น

- ขัดแย้ง ทิ่มแทงกัน
- ห่างเหิน ต่างคนต่างอยู่
- แนบแน่น เหนียวหนึบ ยึดติดกันอย่างมาก จนขาดความเป็นตัวของตัวเอง
- ใกล้ชิด อบอุ่นกำลังดี ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและรสนิยมส่วนบุคคลได้
- ถูกแทรกแซงจากเครือญาติ

2. การรับมือปัญหาของสมาชิกในครอบครัว

เมื่อเกิดสถานการณ์ตึงเครียด หรืออยู่ในภาวะวิกฤต ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวมักมีวิธีการรับมือกับปัญหา เพื่อพยายามปกป้องตนเองหรือคิดว่าจะคงความสัมพันธ์ไว้ได้ แม้ว่าจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาหรือครอบครัวรู้สึกด้อยค่า และหมดพลังก็ตาม การรับมือกับปัญหากระทบกับสมดุลของครอบครัวมีได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- **ยอมตาม (Placating)** ผู้รับคำปรึกษาจะให้ความสำคัญกับผู้อื่นมาก พยายามทำให้ผู้อื่นพอใจ ในขณะที่ให้ความสำคัญกับตนเองลดลง เก็บกดความรู้สึกหรือความต้องการของตนเองไว้
- **โทษผู้อื่น (Blaming)** ผู้รับคำปรึกษาจะให้ความสำคัญกับตนเองมากที่สุด คอยจับผิดและตัดสินผู้อื่น คาดหวังมากกับผู้อื่น เมื่อผิดหวังก็จะตำหนิผู้อื่น มองดูผิวเผินแล้ว การรับมือด้วยวิธีนี้เหมือนการแสดงอำนาจ แต่ลึก ๆ แล้ว การรับมือด้วยวิธีนี้แสดงว่าพึ่งพิงความสุขจากผู้อื่นมาก จึงต้องการให้ผู้อื่นทำตามที่ตนคาดหวัง
- **เจ้าเหตุผล (Super-reasonable)** การรับมือด้วยวิธีนี้เป็นการรับมือด้วยเหตุผล โดยไม่สนใจอารมณ์ความรู้สึก เปรียบเทียบได้ว่า ใช้สมอง แต่ไม่ใช้หัวใจ ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่รอบตัวมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและคนในครอบครัว จึงทำให้ขาดความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ใช้เหตุผลเอาชนะความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว
- **เฉไฉ (Irrelevant)** มีลักษณะหลีกเลี่ยงอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายใน พยายามมองว่าทุกอย่างไม่ใช่ปัญหา หลีกหนีการรับรู้อารมณ์ด้านลบ เช่น ความเจ็บปวด บางครั้งอาจมีพฤติกรรมไม่ตรงกับอารมณ์ความรู้สึกข้างใน เช่น รู้สึกเจ็บปวด แต่หัวเราะง่าย พูดเล่นบ่อย ๆ เพื่อหลีกหนีความรู้สึกนั้น ทำตัวแยกออกจากปัญหาของครอบครัว

การรับมือกับปัญหาที่เหมาะสม คือ การที่สมาชิกครอบครัวใช้สติในการเผชิญปัญหา สื่อสารกันได้ในระนาบเดียวกัน ไม่มีใครอยู่เหนือหรืออยู่ใต้อำนาจใคร และไม่แยกตัวออกจากครอบครัว

3. ภาษารักของครอบครัว

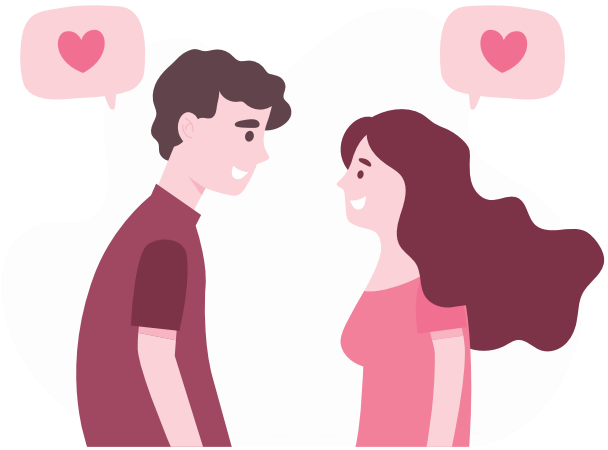
ภาษารักของครอบครัวสามารถสื่อสารได้ 5 วิธี ดังนี้

- **การสื่อภาษารักด้วยการบริการ (Acting Service)**

  พฤติกรรมบริการเป็นการแสดงความรัก เช่น ทำอาหารให้คนในครอบครัวรับประทาน ขับรถพาคนในบ้านไปเที่ยว ซักผ้ารีดผ้า ล้างจาน ทำความสะอาดบ้าน

- **การสื่อภาษารักด้วยคำพูด (Word of Affirmation)**

  เช่น บางครอบครัวตั้งใจสื่อภาษารักแต่กลายเป็นคำตำหนิ เช่น “ไปไหนมา กลับกี่โมง” ซึ่งเจตนาจะสื่อความรักว่าเป็นห่วง แต่คนรับสารกลับเข้าใจว่านั่นคือความหมายว่า “ไม่รัก” ซึ่งบางครอบครัวสามารถสื่อสารภาษารักด้วยคำพูดตรงไปตรงมา เช่น “เป็นห่วงเวลาที่กลับบ้านดึกอยากให้โทรศัพท์มาบอกก่อน”

- **การสื่อภาษารักด้วยช่วงเวลาที่มีคุณค่า (Quality Time)**

  ได้แก่ การใช้เวลาร่วมกันซึ่งไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่สั้นหรือยาวก็สามารถสื่อสารด้วยภาษารักต่อกันได้เพราะ “คนที่อยู่ตรงหน้าสำคัญที่สุด” บางครอบครัวอาจไม่มีเวลาได้พูดคุยกันมากนัก ก็อาจใช้ช่องทางผ่านโทรศัพท์หรือทางอินเตอร์เน็ตในการส่งข้อความหรือเขียนข้อความเล็ก ๆ น้อย ๆ สื่อสารถึงกัน

- **การสื่อสารด้วยการสัมผัส (Physical Touch)**

  เช่น การกอด การหอม การจับมือ การนั่งชิดกัน บางครอบครัวไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารด้วยการสัมผัส เช่น แม่ไม่อุ้มลูกเพราะกลัวอุ้มแล้วติดมือ หรือบางครอบครัวไม่เคยกอดกันเพื่อแสดงความรักความห่วงใย แต่บางครอบครัวมีการกอดกันเป็นประจำ

- **การสื่อสารด้วยของขวัญ (Receiving Gifts)**

  คือ การให้ของขวัญแก่ผู้รับ ซึ่งการให้นั้นก็ควรที่จะให้ตรงตามความต้องการของผู้รับด้วยเช่นกัน ไม่ได้อยู่ที่ราคาของ ไม่จำเป็นจะต้องซื้อของแพงเบียดเบียนตัวเองด้วยการกู้หนี้ยืมสินเพื่อซื้อของขวัญนั้น หลายครอบครัวที่ลูกทำการ์ดให้พ่อแม่ในวันพ่อวันแม่ก็ถือเป็นของขวัญที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อพ่อแม่มาก พ่อแม่อาจจะซื้อเสื้อผ้าหรือของเล่นที่ราคาพอสมควร แต่เป็นของที่ลูกชอบ

4. ต้นทุนของครอบครัว เช่น จุดแข็ง ความรัก ความผูกพัน ความทรงจำดี ๆ ร่วมกัน ความไว้เนื้อเชื่อใจ การกล้าบอกความต้องการของสมาชิกในครอบครัว กล้าปฏิเสธ การได้รับการศึกษา การมีประสบการณ์ชีวิต การมีคุณธรรม การมีปัจจัยสี่เพียงพอแก่การยังชีพ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพทางกายและทางใจที่ดี เป็นต้น

5. จุดเปราะบางของครอบครัว เช่น การใช้อารมณ์รุนแรง การไม่สื่อสาร การสื่อสารด้วยอารมณ์ลบ ไม่รับฟังความต้องการซึ่งกันและกัน ความแตกต่างระหว่างค่านิยมของพ่อแม่ ปัญหาสุขภาพ ปัญหารายได้ คุณธรรมของสมาชิกในครอบครัวบกพร่อง ขาดสิทธิทางสังคม ไม่มีที่พึ่งทางใจ อยู่ในแวดวงของอบายมุขและการใช้สารเสพติด ความห่างเหินต่างคนต่างอยู่ ความไม่สามัคคีกัน เป็นต้น

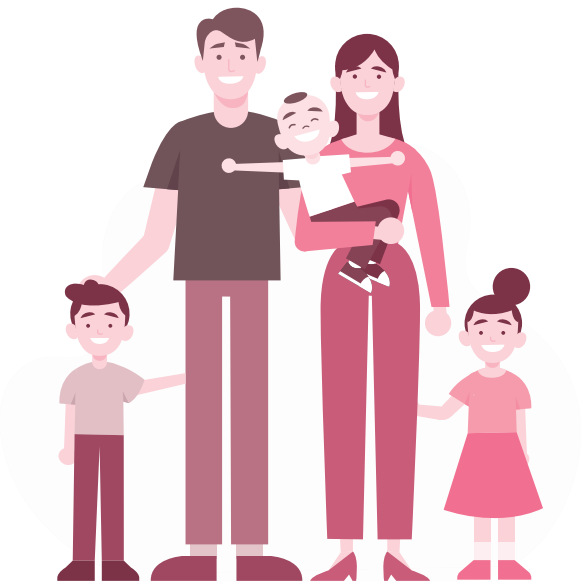
6. บทบาทของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่อย่างไรบ้าง ส่งผลกับความสัมพันธ์อย่างไร สามารถทำตามบทบาทหน้าที่ได้เต็มที่หรือไม่ เช่น สมาชิกในครอบครัวทำหน้าที่ของตนได้ดี ความสัมพันธ์ราบรื่น หรือ แม่ขี้บ่น พ่อจัดการไม่ได้ หรือ พ่อเผด็จการ ไม่ยอมรับฟังความเห็นของคนในบ้าน หรือ พ่อแม่เปราะบาง ลูกมาเป็นผู้นำครอบครัว เป็นต้น

7. ทักษะการแก้ปัญหา สมาชิกในครอบครัวมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด แก้ปัญหาอย่างไรเหมาะสมหรือไม่

8. ความคาดหวังของครอบครัว ผู้รับคำปรึกษาคาดหวังอะไรกับสมาชิกในครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะคนสำคัญของผู้รับคำปรึกษา มีความคาดหวังให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นอย่างไร ความคาดหวังนี้ตรงหรือไม่ตรงกันอย่างไร

9. ความหวังของครอบครัว ความหวังเป็นสิ่งที่หวังผลในเชิงบวก และเป็นเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวมีความหวังในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาอย่างไร มากน้อยเพียงใด มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผู้รับคำปรึกษารับรู้และรู้สึกอย่างไรกับความหวังของครอบครัว

10. ค่านิยมและกฎของครอบครัว ครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังความเชื่อ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ค่านิยมของแต่ละครอบครัวอาจแตกต่างกันตามเชื้อชาติ ภูมิภาค หรือกระแสสังคมในแต่ละยุค บางครอบครัวมีค่านิยมว่า สามีเป็นผู้ทำงานหาเงินเข้าบ้าน ภรรยาเป็นผู้ทำงานบ้าน นอกจากนี้ ครอบครัวจะมีกฎของครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต้องทำตาม เช่น เป็นพี่ต้องเสียสละให้น้อง เด็กห้ามเถียงผู้ใหญ่ แม่ต้องดูแลลูกให้สุขสบาย เป็นต้น กฎของครอบครัวอาจไม่ใช่ข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาจมาจากพฤติกรรมร่วมกันของคนในครอบครัว

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.00-9.30 (30 นาที)	1. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ภาพรวมการให้คำปรึกษาครอบครัว” จากนั้นวิทยากรบรรยายสรุป โดยใช้ PowerPoint “ภาพรวมการให้คำปรึกษาครอบครัว” ประกอบ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจภาพรวมการให้คำปรึกษาครอบครัวในคลินิกจิตสังคม โดยเน้นความสำคัญของการให้คำปรึกษาครอบครัว บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาครอบครัว ความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลกับการให้คำปรึกษาครอบครัว และประเด็นสำคัญของการประเมินสภาพครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ การรับมือกับปัญหาของสมาชิกครอบครัว ภาษารัก ต้นทุน จุดเปราะบาง ทักษะการแก้ปัญหา ความคาดหวัง ความหวัง ค่านิยม และกฎของครอบครัว	• วีดิทัศน์ “ภาพรวมการให้คำปรึกษาครอบครัว” • PowerPoint “ภาพรวมการให้คำปรึกษาครอบครัว”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.30-10.00 (30 นาที)	2.วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ภาษารักของแม่” และให้ผู้เข้ารับการอบรมอภิปรายเกี่ยวกับภาษารักที่ปรากฏในวีดิทัศน์ วิทยากรตั้งคำถามและชวนผู้เข้ารับการอบรมอภิปราย ดังนี้ • เห็นภาษารักอะไรบ้าง • ภาษารักที่ไม่ตรงกันระหว่างแม่และลูก ส่งผลกับความสัมพันธ์อย่างไรบ้าง • ทำอย่างไร จึงจะสื่อภาษารักให้ตรงกัน วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ห่วงใย” วิทยากรตั้งคำถามและชวนผู้เข้ารับการอบรมอภิปราย ดังนี้ • เห็นภาษารักอะไรบ้าง • คิดความเข้าใจภาษารักในครอบครัวจะมีประโยชน์ต่อการให้คำปรึกษาอย่างไร และสรุปประเด็นสำคัญโดยใช้ PowerPoint “ภาษารักของครอบครัว” ประกอบ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นตัวอย่างของภาษารักผ่านวีดิทัศน์ “ภาษารักของแม่” แม่ในวีดิทัศน์สื่อภาษารักอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เคยเปิดเผยให้ลูกรับรู้ ลูกรับรู้แต่ความเย็นชาและมองว่าแม่ไม่ใส่ใจความต้องการของลูก ลูกมาค้นพบความจริงว่าแม่รักลูก เมื่อแม่เสียชีวิตแล้ว เมื่อดูวีดิทัศน์จบให้วิทยากรตั้งคำถาม และชวนอภิปรายตามประเด็น ส่วนวีดิทัศน์ “ห่วงใย” เป็นตัวอย่างของภาษารักของคนในครอบครัว ผู้เข้ารับการอบรมจะเห็นภาษารักในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นพลังของครอบครัว จากนั้น วิทยากรตั้งถาม และชวนอภิปรายตามประเด็น ขอให้วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ตั้งคำถาม และสรุปประเด็นทีละวีดิทัศน์ จากนั้นสรุปประเด็นสำคัญของภาษารักโดยใช้ PowerPoint “ภาษารักของครอบครัว” ประกอบ	• วีดิทัศน์ “ภาษารักของแม่” • วีดิทัศน์ “ห่วงใย” • PowerPoint “ภาษารักของครอบครัว”

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมของกิจกรรม ความสอดคล้องของเนื้อหาที่วิเคราะห์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

หัวข้อที่ 2

การประเมินสภาพครอบครัว

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

ประเมินและวิเคราะห์สภาพครอบครัวและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวได้อย่างมีทิศทาง พอสังเขป

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 45 นาที

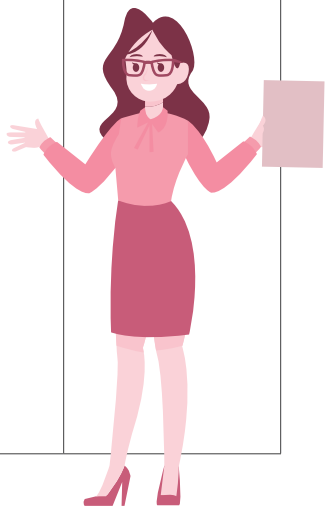
กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.15-10.45 (30 นาที)	1.วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “สาธิตการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว” จากนั้น วิทยากรตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เข้ารับการอบรมอภิปรายเกี่ยวกับวีดิทัศน์ดังกล่าว ดังนี้ • ความสัมพันธ์ในครอบครัว • วิธีรับมือกับปัญหาของสมาชิกในครอบครัว • ภาษารักของครอบครัว • ต้นทุนของครอบครัว • จุดเปราะบางของครอบครัว • บทบาทของสมาชิกในครอบครัว • ทักษะการแก้ปัญหา • ความคาดหวังของครอบครัว • ความหวังของครอบครัว • ค่านิยมและกฎของครอบครัว	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจวิธีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว ผ่านการสำรวจความสัมพันธ์ในครอบครัว และประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์นี้มาก่อน และสามารถใช้คำอธิบายประกอบการสาธิตการประเมินสภาพครอบครัวมาเป็นตัวช่วยในการทำความเข้าใจ	• วีดิทัศน์ “สาธิตการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว” • คำอธิบายประกอบการสาธิตการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว กรณีศึกษา : น้องดีดี

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.45-11.00 (15 นาที)	2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มย่อย จำนวนเท่า ๆ กันกับจำนวนวิทยากรกลุ่ม โดยให้มีวิทยากรประจำกลุ่มทุกกลุ่มเป็นพี่เลี้ยงในการฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์ โดยใช้ทักษะพื้นฐานการให้คำปรึกษา การฟัง การสื่อสารด้วยภาษากาย การตั้งคำถาม การทวนความ การสรุปความ การสะท้อนข้อมูล การสะท้อนความรู้สึก และการให้กำลังใจ โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเลือก • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 สวมบทบาทผู้รับคำปรึกษา** : เล่าเรื่องครอบครัวของตนเอง • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 สวมบทบาทผู้ให้คำปรึกษา** : ฝึกทักษะการตั้งคำถามอย่างเดียว ครอบคลุมความสัมพันธ์ในครอบครัว การรับมือกับปัญหา ภาษารักต้นทุน จุดเปราะบาง ความคาดหวัง ความหวัง ค่านิยม และกฎของครอบครัว **<u>เน้นการประเมินครอบครัวโดยไม่มีการแนะนำหรือให้คำปรึกษา</u>**	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว วิทยากรต้องเน้นย้ำว่าผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาต้องนำเรื่องจริงของครอบครัวที่เปิดเผยได้มารับคำปรึกษา ไม่ใช่เรื่องสมมติ หรือเรื่องของบุคคลอื่น เนื่องจากต้องการให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาเกิดประสบการณ์ตรงจากการเป็นผู้รับคำปรึกษา ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ประเมินสภาพครอบครัว กิจกรรมนี้เน้นให้ผู้ให้คำปรึกษาได้สำรวจลักษณะของครอบครัว ไม่ได้เน้นให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาต้องแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด ส่วนบทบาทของผู้สังเกตการณ์ คือ สังเกตกระบวนการ ขั้นตอน และทักษะของการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว รวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ ต้องไม่รบกวนด้วยการส่งเสียงดัง หรือแทรกระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษา	• PowerPoint “การฝึกปฏิบัติการประเมินสภาพครอบครัว”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	• **สมาชิกกลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** ไม่เข้าไปรบกวนการสนทนาระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา โดยให้ผู้สังเกตการณ์จดบันทึกสังเกตประเด็นคำถามที่เหมาะสม / ไม่เหมาะสม และข้อเสนอแนะที่เพิ่มเติม วิทยากรสามารถใช้ PowerPoint “การฝึกปฏิบัติการประเมินสภาพครอบครัว” ประกอบการอธิบายแนวทางการฝึกปฏิบัติก่อนเริ่มฝึกปฏิบัติจริง	ระหว่างการฝึกปฏิบัติ วิทยากรประจำกลุ่มมีหน้าที่สังเกตการณ์และสามารถแทรกแซงกระบวนการให้คำปรึกษาได้ หากเห็นว่า ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษายังหลงทางใช้กระบวนการหรือทักษะที่เบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ควรจะเป็น วิทยากรกลุ่มจะต้องให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ช่วยให้กลุ่มได้เห็นแนวทางพัฒนาจากการฝึกปฏิบัติจริง	
11.00-11.30 (30 นาที)	3. ฝึกปฏิบัติ ใช้เวลา 30 นาที		-
11.30-11.45 (15 นาที)	4. วิทยากรประจำกลุ่มสอบถามผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่ม ตามใบงานที่ 1 “การประเมินสภาพครอบครัว” วิทยากรประจำกลุ่มนำอภิปรายเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยให้ผู้สังเกตการณ์และผู้สวมบทบาทผู้รับคำปรึกษาสะท้อนและแลกเปลี่ยนการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการอบรมที่สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างสร้างสรรค์	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการประเมินสภาพครอบครัว วิทยากรสามารถใช้ใบงานที่ 1 “การประเมินสภาพครอบครัว” เป็นแนวทางในการนำอภิปราย ใบงานนี้จะไม่แจกให้ผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมักอ่านตามใบงานแล้วตั้งคำถาม โดยไม่ได้ให้ความสนใจกับกระบวนการฝึกปฏิบัติเท่าที่ควร	• ใบงานที่ 1 “การประเมินสภาพครอบครัว” (สำหรับวิทยากรประจำกลุ่มเท่านั้น)

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.45-12.00 (15 นาที)	5. วิทยากรหลักนำผู้เข้ารับการอบรมรวมกลุ่มใหญ่ โดยวิทยากรประจำกลุ่มแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ที่แต่ละกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติ มีวิทยากรหลักดำเนินรายการและสรุปประเด็นสำคัญ และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม และกล่าวเชื่อมโยงการประเมินสภาพครอบครัวอยู่ในขั้นตอนการสำรวจปัญหา สาเหตุ และความต้องการของทั้งผู้รับคำปรึกษาและสมาชิกครอบครัวซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการให้คำปรึกษา	เพื่อสรุปประเด็น ทักษะ และวิธีการตั้งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสรุปประเด็นจุดแข็งที่ผู้เข้ารับการอบรมทำได้ดี และ จุดอ่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาต่อไป	-

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

คำอธิบายประกอบการสาธิต
การสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว
กรณีศึกษา : น้องดีดี

เวลา	คำอธิบาย
0.27	ผู้สัมภาษณ์บอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
0.31	สร้างสัมพันธภาพด้วยการสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง
0.41	ตั้งคำถามสำรวจข้อมูลทั่วไป เช่น จำนวนคนในครอบครัว
0.50	ถามข้อมูลเฉพาะ เช่น อายุ อาชีพของสมาชิกครอบครัวแต่ละคนเพื่อให้ได้ข้อมูลโครงสร้างครอบครัวเบื้องต้น
1.32	ประเมินความสัมพันธ์และข้อมูลการใช้ชีวิตประจำวันระหว่างผู้ถูกสัมภาษณ์กับพ่อแม่
1.59	ประเมินการเผชิญปัญหากับความสัมพันธ์ในครอบครัว
2.08	ถามเพื่อทวนสอบความขัดแย้งของความสัมพันธ์ที่สนิทกับพ่อแม่ แต่เมื่อมีปัญหากลับไม่ปรึกษาพ่อแม่
2.20	ถามจุดเริ่มต้นของความห่างเหินกับพ่อแม่
2.39	สำรวจความเครียดในครอบครัว ความเครียดของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกสัมภาษณ์
3.47	ถามสาเหตุที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์
4.01	สะท้อนความรู้สึกอึดอัดใจ
4.27	ประเมินความรู้สึกเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่สมาชิกในครอบครัวมีความต้องการที่ไม่ตรงกัน
4.58	สะท้อนความรู้สึก
5.10	สำรวจวิธีการจัดการของพ่อแม่
6.01	ประเมินความกล้าที่จะบอกความต้องการของตนเองกับพ่อแม่เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งในใจ
6.32	สำรวจแนวทางการรับมือกับปัญหา ถ้าไม่เป็นอย่างที่ตั้งใจไว้
7.05	ตั้งคำถามเพื่อท้าทายให้คิดวิธีรับมือกับปัญหาในมุมอื่นบ้าง

เวลา	คำอธิบาย
7.28	ถามให้คิดในมุมของพ่อแม่
7.47	สำรวจต้นทุนของครอบครัวในการจัดการกับเหตุการณ์กับความขัดแย้งทางความคิด
9.04	ประเมินใกล้ชิดหรือความห่างของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวโดยใช้ระยะห่างของมือเป็นตัวเปรียบเทียบ
10.34	ถามเพื่อระบุบุคคลที่มีบทบาทผู้นำทางความคิดและการตัดสินใจในบ้าน
12.10	ถามสภาพการสื่อสารในครอบครัวเมื่อมีความเห็นหรือความต้องการที่ต่างกัน
12.33	ถามการสื่อภาษารักในครอบครัว
12.39	ภาษารักคือการกอด
13.09	ถามให้เห็นมุมมองภาษารักของแม่คือความเป็นห่วงเป็นใย
14.00	ภาษารักคือการบริการ
14.20	ภาษารักคือการใช้เวลาด้วยกัน
15.03	สรุปภาพรวมของความสัมพันธ์และภาษารักในครอบครัว
16.13	สะท้อนต้นทุนของครอบครัว ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดี และชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ของทางออกที่ลงตัวกับสมาชิกในครอบครัวทุกคน

สรุป ระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ ให้ใช้กรอบการตั้งคำถามเพื่อสำรวจโครงสร้างของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว วิธีการเผชิญปัญหาของสมาชิกครอบครัว การสื่อสารภาษารักของครอบครัว ความคาดหวังของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อกัน ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของครอบครัว ต้นทุนและจุดเปราะบางของครอบครัวเป็นต้น โดยผู้สัมภาษณ์ใช้ทักษะพื้นฐานของการให้คำปรึกษา ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ การถามอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมาย การทวนความ การสะท้อนความรู้สึก การสรุปความ การให้มองในแง่มุมอื่น ก็จะสามารถเข้าใจปัญหาความต้องการของผู้ถูกสัมภาษณ์ เข้าใจสาเหตุจากความคาดหวังที่ไม่ตรงกันของครอบครัว และสามารถทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจความต้องการของตนเองและครอบครัวรวมทั้งจุดแข็งของครอบครัวได้ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญที่จะสามารถไปจัดการความขัดแย้งในครอบครัวอย่างเหมาะสมได้ต่อไป

ใบงานที่ 1
การประเมินสภาพครอบครัว

วิทยากรสอบถามผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่ม ตามประเด็น ดังนี้

1. สมาชิกครอบครัวอยู่กันกี่คน ใครบ้าง
2. ความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นอย่างไร
3. บทบาทของแต่ละคนในครอบครัวเป็นอย่างไร ใครมีบทบาทที่สำคัญในครอบครัว
4. มีปัญหา / ความขัดแย้งอะไรที่เกิดขึ้นในครอบครัว
5. อะไรที่เป็นต้นทุนของครอบครัว
6. อะไรที่เป็นจุดเปราะบางของครอบครัว
7. วิธีการในการจัดการกับความขัดแย้ง / ปัญหาที่ผ่านมาของครอบครัว มีข้อดี / ข้อเสียอย่างไร
8. ภาษารักในครอบครัวเป็นอย่างไร
9. ความคาดหวังของครอบครัวเป็นอย่างไร
10. ความหวังของครอบครัวเป็นอย่างไร
11. ค่านิยมและกฎของครอบครัวเป็นอย่างไร
12. มีการสื่อสารกันอย่างไรที่ประสบความสำเร็จ หรือไม่ประสบความสำเร็จอย่างไร

หัวข้อที่ 3

หลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ระบุหลักการ วิธีการ กระบวนการ และทักษะที่ใช้ในการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างถูกต้อง
2. ระบุความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษาแบบครอบครัว และการให้คำปรึกษารายบุคคลได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 45 นาที

เนื้อหา

1. เป้าหมายของการให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคม

1.1 เป้าหมายระหว่างให้คำปรึกษา คือ ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการประกันตัวและของคลินิกจิตสังคมและปฏิบัติตามคำพิพากษา

1.2 เป้าหมายสุดท้าย คือ ไม่ก่อคดีซ้ำ มีพฤติกรรมด้านบวก หลีกเลี่ยงปัจจัยที่จะทำให้ก่อคดีซ้ำ คือ การจัดการกับความคิดแยกแยะถูกผิด การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

2. เป้าหมายของการให้คำปรึกษาครอบครัว

ผู้ให้การปรึกษาไม่ได้มุ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะผู้ที่ถูกระบุว่ามีปัญหาเท่านั้น แต่ช่วยให้ทั้งครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนได้อย่างกลมกลืน เป้าหมายต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อมีการช่วยเหลือให้ครอบครัวปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ให้มีความสมดุลลงตัว การช่วยให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ปรับตัวกับปัญหาและความเครียดที่เกิดขึ้นได้ ช่วยให้ครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างยืดหยุ่นมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนได้อย่างกลมกลืน ผู้ให้คำปรึกษาจึงมีหน้าที่ดึงความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวออกมาเป็นปัจจัยปกป้องในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันการก่อคดีซ้ำ

3. หลักการให้คำปรึกษาครอบครัว

3.1 ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกลาง (Neutrality)

ผู้รับคำปรึกษาและสมาชิกในครอบครัวต้องการผู้ให้คำปรึกษาที่เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นมิตร ยอมรับและไม่ตัดสิน ผู้ให้คำปรึกษาควรใช้เวลากับผู้รับคำปรึกษาและสมาชิกในครอบครัวที่มารับคำปรึกษาอย่างทั่วถึง ถามคำถามเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับผู้รับคำปรึกษาและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งนอกจากทำให้มองเห็นมุมมองของแต่ละฝ่ายแล้ว ยังจะทำให้สมาชิกที่เข้ารับคำปรึกษาครอบครัวได้รับความสำคัญ ไม่ถูกละเลย

เกิดความรู้สึกมีตัวตนในครอบครัว และเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ร่วมปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดร่วมกันด้วย

3.2 ให้คำปรึกษาอย่างมีสมมติฐาน (Hypothesis) ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีสมมติฐานหรือแผนที่ในการสำรวจปัญหา เพื่อให้เข้าใจความหมายของพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว เป็นแนวทางสำหรับการตั้งคำถามและหาแนวทางแก้ปัญหา ทำให้เกิดมุมมองเชิงระบบกับครอบครัว ผู้รับคำปรึกษาอาจมีลักษณะบางประการ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ค่านิยม ความเชื่อ ที่แตกต่างกับผู้ให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ตั้งคำถามและสำรวจว่าลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมและความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างไร ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่สำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ และปัจจัยปกป้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจที่มาที่ไปของพฤติกรรมผู้รับคำปรึกษา และความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผู้รับคำปรึกษาและสมาชิกครอบครัวมักมีภาวะวิกฤตหรือมีเรื่องยุ่งยากใจ ผู้รับคำปรึกษาควรมีท่าทีสงบ ใจเย็น หนักแน่น และมั่นคง จะช่วยผู้ให้คำปรึกษาได้ใส่ใจความรู้สึก รับฟังข้อมูล ตั้งคำถามเพื่อการประเมินสภาพครอบครัวได้รอบด้าน และยังช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพร้อมที่จะสำรวจปัญหาอย่างจริงจัง อารมณ์หรือความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจากการประเมินสภาพครอบครัวจะเป็นตัวช่วยนำทางให้เกิดการสำรวจปัญหาที่แท้จริง สำรวจต้นทุนของครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยปกป้องของผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวโดยปรับวิธีการสื่อสารและภาษารักให้เข้าใจตรงกัน จากนั้น ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายสำหรับการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และเป้าหมายดังกล่าวต้องเป็นเป้าหมายของครอบครัวด้วย

การนำสมมติฐานมาใช้เป็นเครื่องมือในการให้คำปรึกษาครอบครัว เพื่อตรวจสอบว่าในระหว่างการสำรวจสภาพครอบครัวนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ หากไม่เป็นตามนั้นก็ต้องปรับหรือตั้งสมมติฐานใหม่ เพื่อปรับมุมมองของผู้ให้คำปรึกษาตรงกับสมาชิกครอบครัวที่เข้ากระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวอย่างมีทิศทางไปในทางเดียวกัน กล่าวโดยสรุป คือ การให้คำปรึกษาครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีทัศนคติแบบนักสำรวจ นักวิทยาศาสตร์ ที่ต้องตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน แสวงหาคำตอบว่าตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร เช่น ตั้งสมมติฐานว่าผู้รับคำปรึกษามีพฤติกรรมติดการพนันจนเป็นหนี้ มีคดีฉ้อโกง เกิดจากต้องการได้เงินมาก ๆ เพื่อมาซื้อสิ่งของมีค่าให้คนในครอบครัว เป็นการสื่อความรักและต้องการได้ความรักตอบ แต่เมื่อสำรวจไปแล้วพบว่าครอบครัวไม่ได้ต้องการความรักที่เป็นสิ่งของ โดยเฉพาะที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย แต่ครอบครัวคาดหวังให้ผู้รับคำปรึกษาตั้งใจเรียน ใช้จ่ายอย่างรู้จักคุณค่าของเงิน ซึ่งสะท้อนว่ามีความตรงกับสมมติฐาน

ที่ผู้ให้คำปรึกษาตั้งไว้บางส่วน แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเป็นข้อมูลสำคัญที่จะต้องสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจและปรับความคาดหวังให้ตรงกัน ถ้าผู้ให้คำปรึกษาไม่ได้ตั้งสมมติฐานใด ๆ ไว้เลย ก็อาจจะทำให้การสำรวจทำไปเรื่อย ๆ ไม่มีโครงความคิดที่จะเป็นที่ยึดที่ตรวจสอบ ทำให้การให้คำปรึกษาอาจจะเสียเวลามากเกินควร ผลที่ได้ไม่กระชับ ประเด็นแก้ปัญหาขาดความเจาะจง

3.3 ให้คำปรึกษาโดยใช้คำถามวนเป็นวง (Circularity) ผู้ให้คำปรึกษาตั้งคำถามให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนได้เกิดมุมมองเกี่ยวกับความเชื่อ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ ผ่านคำถามและคำตอบของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีผลกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ คล้ายกับการถามเชื่อมโยงเป็นวงกลมกับสมาชิกในครอบครัวที่มารับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นรูปแบบและความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การถามหมุนวนเป็นวงจะล้อไปกับทิศทางของขั้นตอนกระบวนการให้คำปรึกษา ตั้งแต่สัมพันธภาพ ตกลงบริการ สำรวจปัญหา สาเหตุและความต้องการ การวางแผนแก้ไขปัญหาและยุติบริการ โดยช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วมตลอดการให้คำปรึกษาครอบครัวในแต่ละครั้งนั้น ๆ

4. Case formulation

Case formulation คือ การทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษา ในที่นี้หมายถึง การทำความเข้าใจที่มาที่ไปว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่นำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดี และมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่นำมาก่อน (Predisposing factors) เช่น การเลี้ยงดู พัฒนาการ ระดับสติปัญญา การศึกษา บุคลิกภาพเดิม ประวัติความเจ็บป่วย สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ครอบครัว เพื่อนฝูง

4.2 ปัจจัยกระตุ้น (Precipitating factors) ผู้รับคำปรึกษาสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่พัวพันกับคดี แม้ว่าจะมีปัจจัยที่นำมาก่อน แต่เมื่อมีปัจจัยกระตุ้น เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว การถูกชักจูงจากเพื่อน ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีได้ การหาปัจจัยกระตุ้นจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจจุดเปลี่ยนของผู้รับคำปรึกษา นำไปสู่การให้คำปรึกษาที่ตรงประเด็น

4.3 ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ (Perpetuating factors) เมื่อผู้รับคำปรึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีแล้ว มักมีปัจจัยที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษายังอยู่ใกล้ความเสี่ยงกับการก่อคดีซ้ำ เช่น ห่างเหินกับครอบครัว โดดเดี่ยว ไม่มีงานทำ ถูกตำหนิซ้ำ ๆ มีหนี้สิน ขาดทักษะชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นปัจจัยที่นำมาก่อน หรือปัจจัยกระตุ้นที่ยังไม่คลี่คลายก็ได้ ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่แปรเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้ให้เป็นปัจจัยปกป้อง

4.4 ปัจจัยปกป้อง (Protective factors) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาไม่ย้อนกลับมาก่อคดีอีก และจะช่วยผลักดันให้ผู้รับคำปรึกษามีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ครอบครัวใส่ใจ เพื่อนฝูงรักใคร่ มีอาชีพขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ ผู้ให้คำปรึกษาต้องประเมินครอบครัวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยเหล่านี้อย่างไร ปัจจัยที่นำมาก่อน และปัจจัยกระตุ้นส่งผลกับการก่อคดีอย่างไร ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร และจะทำอย่างไรให้ปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนเป็นปัจจัยปกป้อง

5. กระบวนการให้คำปรึกษา

เป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่อง แบ่งกระบวนการเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 การสร้างสัมพันธภาพและการตกลงให้การบริการ การสร้างสัมพันธภาพคือกระบวนการแรกที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกผ่อนคลาย มีความไว้วางใจ จากนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะประเมินความเข้าใจในการมารับบริการและตกลงบริการโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาและประโยชน์ที่จะได้รับจากการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชิญสมาชิกครอบครัวมารับคำปรึกษาร่วมกันกับผู้รับคำปรึกษา

5.2 การสำรวจปัญหา สาเหตุ และความต้องการของการรับคำปรึกษา ขั้นตอนนี้เป็นการทำความเข้าใจกับปัญหา สาเหตุที่นำไปสู่การกระทำความผิด ความต้องการของผู้รับคำปรึกษา ปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ และปัจจัยปกป้อง รวมทั้งประเมินสภาพครอบครัว เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว ส่วนผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา อันจะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน

5.3 การวางแผนแก้ไขปัญหาและการจัดการกับปัญหา เมื่อทำความเข้าใจกับปัญหาแล้ว จากนั้นควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหา โดยนำปัจจัยปกป้อง ซึ่งเป็นต้นทุนของครอบครัวมาเป็นตัวช่วยปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เป็นไปในทางที่ดียิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรม การวางแผนแก้ไขปัญหาจะต้องมีวิธีการที่เป็นรูปธรรม สามารถการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้

5.4 การยุติการให้บริการ ในขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรให้ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวสรุปประเด็นสำคัญที่พูดคุยกันระหว่างการให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่ตกลงกันไว้ อาจจะเน้นย้ำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวได้ตระหนักถึงปัญหาและปฏิบัติตามคำสั่งศาล ควรตกลงเรื่องการนัดหมายครั้งต่อไปและประเด็นในการติดตามครั้งต่อไป หากต้องเชิญสมาชิกครอบครัวมารับการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป ควรตกลงบริการกับผู้รับคำปรึกษาให้รับทราบก่อน

5.5 การบันทึกการให้บริการ ผู้ให้คำปรึกษาควรบันทึกผลการประเมินสภาพครอบครัว ปัญหาสำคัญ และแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่ได้พูดคุยกับผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว ควรระบุปัจจัยนำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ และปัจจัยปกป้อง เพื่อสร้างความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว รวมทั้งเป็นการส่งต่อข้อมูลสำหรับการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

6. ทักษะการให้การปรึกษาครอบครัว

6.1 การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว ผู้ให้การปรึกษาต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว สร้างความคุ้นเคย ให้การยอมรับในสมาชิกแต่ละคน และรับรู้ในประสบการณ์ที่เขามี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่มีความสุข ความทุกข์ ความลำบาก ความเจ็บปวด หรือความปลื้มปีติที่เกิดขึ้นในครอบครัว

6.2 การสร้างข้อตกลงเบื้องต้น เป็นการตกลงเกี่ยวกับการให้การปรึกษา เช่น สถานที่ ระยะเวลาในการพบกันแต่ละครั้ง ใครต้องเข้าร่วมในชั่วโมงให้การปรึกษาบ้าง พบกันกี่ครั้ง ระยะเวลานานเท่าใด

6.3 การตั้งเป้าหมายในการให้คำปรึกษา โดยให้ครอบครัวร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้ตรงกันเป็นระยะ โดยเฉพาะเป้าหมายตามแผนที่นำทาง (roadmap) ที่จะช่วยให้ครอบครัว ตั้งเป้าหมายให้ได้ตั้งแต่เริ่มต้นการให้การปรึกษา โดยช่วยให้ครอบครัวปรึกษาหารือตั้งเป้าหมายร่วมกันให้ได้ แม้จะเป็นการยากเพราะในระยะแรกครอบครัวมักมีความขัดแย้งกันมาก แต่การพยายามตกลงกันจะทำให้ครอบครัวเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น ผู้ให้การปรึกษาต้องช่วยกระตุ้นให้ครอบครัวคิดเป้าหมายเอง ไม่ใช่เป็นผู้คิดแทนครอบครัว แต่เป้าหมายครอบครัวนั้นต้องสอดคล้องกับที่ผู้ให้การปรึกษาประเมิน แต่ถ้าไม่ไปด้วยกันกับที่ผู้ให้การปรึกษาประเมิน ก็ควรวิเคราะห์ให้ชัดเจน และอธิบายให้ครอบครัวเข้าใจ ว่าปัญหาใดสำคัญกว่าและจำเป็นต้องแก้ไขก่อน

หลักสำคัญในการตั้งเป้าหมาย

- ครอบครัวร่วมกับผู้รับคำปรึกษากำหนดเป้าหมาย มีภาพของเป้าหมายที่เป็นภาพเดียวกัน ซึ่งเป้าหมายนั้นควรเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมหรือเป็นพฤติกรรมที่สังเกตหรือวัดได้ และเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้
- มีการเรียงลำดับความสำคัญของเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายใดควรทำอย่างรีบด่วน และเป้าหมายอะไรที่สามารถรอได้

6.4 การตั้งคำถาม การตั้งคำถามเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการให้คำปรึกษา ซึ่งคำถามแต่ละแบบจะให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ

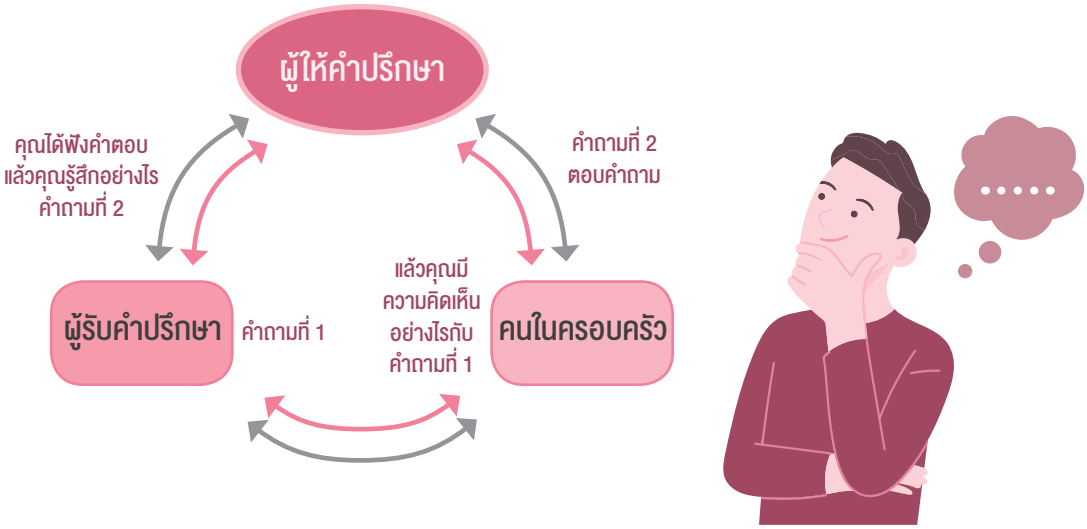
6.4.1 การถามคำถามแบบเส้นตรง (linear question) เป็นการหาข้อมูล ข้อเท็จจริงว่าเกิดอะไรขึ้น ที่ไหน เช่น “สัปดาห์ที่ผ่านมามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง”

6.4.2 การถามวนเป็นวง (circular question) เป็นการตั้งคำถามประเด็นเดียวกันหัวข้อเดียวกันวนไปกับทุกคน เพื่อให้เข้าใจ เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันในครอบครัว 3 ด้านหลัก ๆ คือ

- รับรู้ เข้าใจความความคิด ความรู้สึกของแต่ละบุคคล
- เข้าใจความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกัน
- ความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างช่วงเวลาในอดีตกับปัจจุบัน

6.5 การทำให้ตรงประเด็น ผู้ให้การปรึกษาต้องรับฟังข้อมูล และตอบสนองกับคนในเวลาเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนมีข้อมูล และประสบการณ์ที่มากมายที่ต้องการให้ผู้ให้คำปรึกษารับรู้ และหลายครั้งที่ข้อมูลต่าง ๆ เป็นข้อมูลรายละเอียดปลีกย่อย ไม่ตรงประเด็น ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาต้องจับประเด็นที่สำคัญ แยกแยะประเด็นปัญหา พูดถึงประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมากับสมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกันว่า “ตอนนี้เราจะคุยปัญหาเรื่องอะไร” ถ้ามีการพูดคุยออกนอกประเด็น ผู้ให้คำปรึกษาต้องทักท้วงและนำทุกคนกลับสู่ประเด็นปัญหาเดิม

6.6 การทำให้กระจ่าง ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์แบบ “พึ่งพิงกัน” ซึ่งสมาชิกแต่ละต่างอาศัยอีกคนให้ “เติม” สิ่งที่ตนเองขาดให้เต็ม ดังนั้นการแสดงความรู้สึกที่แท้จริงหรือการสื่อสารกันอย่างกระจ่างชัดจึงเป็นสิ่งที่ยาก

เพราะต่างฝ่ายมักเกรงใจ ถ้าแสดงความรู้สึกตรงไปตรงมา อาจทำให้อีกฝ่ายโกรธ เสียใจ ผิดหวัง ไม่รัก ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่กล้าจะบอกความคิด ความรู้สึก ความต้องการอย่างตรงไปตรงมา หน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาคือ ทำให้ความคิด ความรู้สึก ความคาดหวังที่ซ่อนเร้นอยู่นั้นกระจ่าง ซึ่งการทำให้กระจ่าง ๆ มีประโยชน์ คือ

- ผู้พูดมีความเข้าใจกับความรู้สึก ความคิด ความคาดหวังของตนเอง
- ผู้ฟังก็มีความชัดเจนว่าตนเองต้องการอะไรและเข้าใจอีกฝ่ายต้องการบอกอะไร มีความคาดหวัง ความรู้สึกอย่างไร

6.7 วิธีจัดการกับความรู้สึก ช่วยให้สมาชิกรู้สึกปลอดภัยที่จะเล่าความรู้สึกของตน ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกที่ดี เช่น รัก พอใจ หรือความรู้สึกไม่ดี เช่น โกรธ เกลียด หรือเสียใจก็ตาม ผู้ให้การปรึกษาต้องทำให้บรรยากาศภายในห้องมีความสงบ ทั้งผู้ให้คำปรึกษาและคนที่นั่งอยู่ควรมีท่าทีตั้งใจฟัง ไม่ตัดสินว่าว่าฝ่ายใดผิด ฝ่ายใดถูก เพราะความรู้สึกที่แต่ละคนถ่ายทอดออกมานั้นเป็นผลจากการมองปัญหาของแต่ละคน ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาต้องช่วยให้ทุกคนยอมรับความรู้สึกทั้งบวกและลบ และพยายามให้ความสำคัญกับความรู้สึกในแง่บวกเพื่อดึงเอาความรู้สึกที่ดีมาเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

6.8 การควบคุมความขัดแย้ง ความรุนแรงอาจเกิดขึ้นในการให้การปรึกษาครอบครัวมากกว่าให้การปรึกษาเฉพาะบุคคล เพราะมีการเผชิญหน้ากันระหว่างบุคคลที่มีความขัดแย้งกัน ความรู้สึกโกรธบุคคลที่อยู่ตรงหน้าย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ให้การปรึกษาต้องควบคุมอารมณ์ทั้งตนเอง และทุกคนในห้องให้คำปรึกษาให้เป็นไปอย่างพอเหมาะ คือให้แสดงอารมณ์ได้แต่ต้องไม่รุนแรงจนเกิดความก้าวร้าวทำร้ายร่างกายหรือทำลายสิ่งของ

6.9 การทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง ไม่ทำให้ใครรู้สึกถูกตำหนิ ผู้ให้คำปรึกษาไม่ตัดสินไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ทอดทิ้งคนใดคนหนึ่งให้นั่งนิ่งในห้องให้คำปรึกษา ให้ความสำคัญกับทุกคนเท่าเทียมกัน

6.10 การมองภาพใหม่ เป็นการเปลี่ยนความคิดและอารมณ์ที่เผชิญอยู่ เพราะบุคคลจะปรับตัวกับปัญหาได้ดีขึ้นเมื่อเขามองปัญหาในแง่มุมที่ดีกว่าเดิม โดยทั่วไปครอบครัวจะมองปัญหาในแง่มุมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต แต่ส่วนใหญ่มักจะมองปัญหาในแง่ลบ จึงทำให้เกิดความรู้สึกหมดหวังและหาทางออกไม่ได้ การมองปัญหาในแง่มุมใหม่ คือ การทำให้ครอบครัวหันมามองปัญหาในแง่มุมใหม่ที่ไม่เคยมองมาก่อน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ง่ายขึ้นกว่าเดิม เช่น

มุมมองเดิม “มองการกระทำของแม่ว่าชอบเข้ามายุ่งเรื่องส่วนตัว”

มองมุมใหม่ “แม่เป็นห่วงลูก จึงคอยซักถามเรื่องส่วนตัวลูก”

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.00-13.15 (15 นาที)	1. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “การให้คำปรึกษาครอบครัว” วิทยากรอธิบายสรุปประเด็น ดังนี้ • หลักการของการให้คำปรึกษาทางจิตสังคม • กระบวนการให้คำปรึกษา • ทักษะการให้คำปรึกษา • ความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษาครอบครัว	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้หลักการ กระบวนการ ทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัว พร้อมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษาครอบครัว	• วีดิทัศน์ “การให้คำปรึกษาครอบครัว”
13.15-14.00 (45 นาที)	2. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “สาธิตการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา” ระหว่างที่เปิดวีดิทัศน์วิทยากรหยุดเป็นระยะ ๆ เพื่ออธิบาย • กระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัว • ทักษะที่ใช้การให้คำปรึกษาครอบครัว เน้นการอธิบายทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) • บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้หลักการให้คำปรึกษาครอบครัว และกระบวนการให้คำปรึกษาผ่านตัวอย่างสาธิต วิทยากรอธิบายได้ว่าทักษะนี้คืออะไร ใช้เพื่ออะไร ช่วยผู้รับคำปรึกษาอย่างไร บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาว่ากำลังทำอะไร สิ่งที่เน้นสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคือ การรับฟัง การถามวนเป็นวง (circular question) วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์นี้มาก่อน และสามารถใช้คำอธิบายประกอบการสาธิตการใช้คำปรึกษามาเป็นตัวช่วยในการทำความเข้าใจ	• วีดิทัศน์ “สาธิตการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา” • คำอธิบายประกอบการสาธิตการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
14.00-14.30 (30 นาที)	3. วิทยากรทบทวนหลักการทำ case formulation โดยใช้กรณีนายเอ็กซ์และภรรยาเป็นตัวอย่างการทบทวน ดังนี้ • ปัญหาของนายเอ็กซ์และครอบครัวคืออะไร • Case formulation • ปัจจัยนำมาก่อน (Predisposing factors) • ปัจจัยกระตุ้น (Precipitating factors) • ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ (Perpetuating factors) • ปัจจัยปกป้อง (Protective factors) • ครอบครัวของนายเอ็กซ์มีส่วนช่วยทำให้นายเอ็กซ์จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างไร โดยใช้ PowerPoint “Case Formulation นายเอ็กซ์และภรรยา” ประกอบและวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญทีละคำถาม	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวน หลักการทำ case formulation • ปัจจัยที่นำมาก่อน (Predisposing factors) • ปัจจัยกระตุ้น (Precipitating factors) • ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ (Perpetuating factors) • ปัจจัยปกป้อง (Protective factors) วิทยากรใช้ “ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา” เป็นแนวทางในการอภิปราย	• PowerPoint “Case Formulation นายเอ็กซ์และภรรยา” • ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายเอ็กซ์และภรรยา

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
14.30-14.45 (15 นาที)	4. วิทยากรนำผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมดอภิปรายเกี่ยวกับหลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว ดังนี้ • ผู้ให้คำปรึกษาใช้กระบวนการให้คำปรึกษาอะไรบ้าง • ผู้ให้คำปรึกษาใช้ทักษะการให้คำปรึกษาอะไรบ้าง • ความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลกับการให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นอย่างไร ให้วิทยากรใช้ PowerPoint “ประเด็นอภิปรายหลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว” ประกอบการอภิปรายทีละคำถาม	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกรณีศึกษา นายเอ็กซ์และภรรยา อภิปรายกระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัว ทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัวที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้ และมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการให้คำปรึกษารายบุคคลกับครอบครัวได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมสามารถวิเคราะห์นายเอ็กซ์และภรรยาว่ามีประเด็นปัญหาอะไรบ้าง ครอบครัวมีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนายเอ็กซ์ได้อย่างไร และสามารถนำข้อมูลที่ได้จาก case formulation มาเป็นตัวช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	• PowerPoint “ประเด็นอภิปรายหลักการและวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัว”

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมของกิจกรรม ความสอดคล้องของเนื้อหาที่วิเคราะห์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

คำอธิบายประกอบการสาธิตการให้คำปรึกษา
กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา

นายเอ็กซ์ ชายไทยเชื้อสายจีน อายุ 37 รูปร่างผอม ผิวคล้ำ ผมสั้น สวมชุดลำลอง พูดเสียงดังฟังชัด มีกลิ่นแอลกอฮอล์ เรียนจบ ป.3 อ่านหนังสือไม่ค่อยออก มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง รายได้ไม่แน่นอน ราว 10,000 - 20,000 บาทต่อเดือน มีภรรยา อายุ 42 ปี อยู่กินกันมา 10 ปี มีลูกชาย 1 คน อายุ 9 ปี ลูกสาว 2 คน อายุ 7 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ

ภรรยา มักจะติดตามนายเอ็กซ์ออกไปรับงานนอกบ้าน ไม่ค่อยได้อยู่ดูแลลูก ลูกอยู่ในความดูแลของพ่อตาและแม่ยาย นายเอ็กซ์บอกว่าเลิกเสพยาบ้ามา 2 ปีแล้ว ให้เหตุผลว่าเพราะมีอายุมากขึ้น และเคยถูกจับคดียาเสพติดจนติดคุกมาแล้ว 2 ครั้ง ตอนนี้อยากใช้ชีวิตกับครอบครัวมากกว่า ดื่มเหล้าขาววันละอย่างน้อย 1 ขวด เป็นประจำทุกวันหลังเลิกงาน

ปริมาณการดื่มมากขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา โดยดื่มกับลูกน้อง เคยมีประวัติเลือดออกในกระเพาะอาหาร ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลประมาณ 1 สัปดาห์ก่อนมีคดี ช่วงที่เมาสุรา เคยมีทะเลาะวิวาททำร้ายภรรยาต่อหน้าลูก พ่อตาและแม่ยาย แต่จำเหตุการณ์ไม่ได้ ภรรยามาเล่าให้ฟังหลังจากสร่างเมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมสูบบุหรี่วันละ 15 - 20 มวน มีภาระผ่อนรถกระบะเดือนละ 10,000 บาท เหลืออีก 30 งวด

เวลา	คำอธิบาย
0.45	สร้างสัมพันธภาพกับทั้งสามี (ผู้รับคำปรึกษาที่เป็นผู้ต้องหา) และภรรยา
1.03	สำรวจสภาพการณ์ของสามี ในรอบ 12 วันที่ผ่านมาว่าตรงกับที่ได้ตกลงไว้เมื่อการให้คำปรึกษาครั้งก่อนหรือไม่ อย่างไร
1.13	ถามด้วยคำถามเปิด เพื่อให้สามีได้บอกสาเหตุของความเครียดเพิ่มเติม
1.29	ทวนความและใช้คำถามปิด เพื่อทวนสอบข้อมูลให้ชัดเจน
1.49	Circular question ถามภรรยาในประเด็นเดียวกัน คือ สภาพการณ์ของสามีในช่วง 12 วันที่ผ่านมา
2.23	ทวนความ เพื่อทวนสอบข้อมูล
2.45	ทวนความ และถามความรับรู้พฤติกรรมทำร้ายภรรยาเวลาที่สามีเมาในช่วงที่ผ่านมา
3.23	ถามความรู้สึกของสามีเมื่อทราบพฤติกรรมทำร้ายภรรยาในช่วงที่สร่างเมาแล้ว
3.33	Circular question ถามคำถามเดียวกันเพื่อตรวจสอบการรับรู้ความรู้สึกผิดของสามี
4.10	ถามความคิดอยากเลิกดื่มสุราของสามี เป็นการประเมินขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง
4.17	Circular question ถามความรับรู้ของภรรยาต่อความคิดอยากเลิกดื่มสุราของสามี
4.39	Circular question ถามภรรยาถึงความต้องการอยากให้สามีเลิกดื่มสุรา
4.44	ถามภรรยาถึงสาเหตุที่ต้องการให้สามีเลิกดื่ม เพื่อให้สามีได้ยินผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อครอบครัว
5.04	Circular question ถามสามีว่าได้ยินผลกระทบของการดื่มสุราที่มีต่อครอบครัวในมุมมองของภรรยาหรือไม่ อย่างไร
5.08	สะท้อนความรู้สึกทรมานทางกายของสามีซึ่งปรากฏต่อหน้า เพื่อแสดงความเข้าใจความทุกข์ทรมานของผู้รับคำปรึกษา
5.31	บทบาท psychoeducator สะท้อนความรู้สึกและให้ข้อมูลเพื่อ แสดงความเข้าใจความทรมานจากอาการถอนสุราให้ทั้งสามีและภรรยาเข้าใจตรงกัน
6.21	ถามผลกระทบจากการดื่มสุรา เพื่อให้สามีได้อธิบายให้ภรรยาฟังและเข้าใจ
6.56	ถามเพื่อทำความกระจ่างความรู้สึกเบื้องลึกภายใต้พฤติกรรมทำร้ายภรรยา

เวลา	คำอธิบาย
7.14	Circular question ถามภรรยาว่าได้ยินความรู้สึกรักของสามีหรือไม่ เพื่อเสริมการสื่อภาษารักระหว่างกัน
7.19	Circular question ถามภรรยาว่าได้ยินความรู้สึกรักของสามีหรือไม่ สังเกตภาษากายของภรรยา
7.22	ถามย้ำกับภรรยาในประเด็นเดิม และให้บอกเหตุผลที่เชื่อว่าสามีรัก บทบาท facilitator เปิดโอกาสให้ภรรยาได้พูดถึงส่วนดีของสามี
8.11	Circular question ถามสามีว่าได้ยินความดีที่ภรรยามองเห็นหรือไม่ เพื่อให้สามีได้มองเห็นส่วนดีของตนเองด้วย
9.08	สะท้อนความรู้สึกรักครอบครัว แม้ว่าสามีจะดื่มสุรา
9.19	ถามสำรวจสาเหตุที่ทำให้สามีต้องดื่มสุรา เพื่อให้ภรรยาได้ฟังและเข้าใจสามีเพิ่มเติม
10.41	บทบาท facilitator สนับสนุนให้ทั้งสามีและภรรยาได้สื่อสารปัญหาทุกข์ใจที่ยังไม่เคยได้คุยกันมาก่อน
11.18	สามีได้บอกความคาดหวังบทบาทของตนเองที่มีต่อลูก
12.03	บทบาท facilitator ให้สามีได้ระบายความรู้สึกผิด
12.45	ทวนความ เชื่อมโยงความคาดหวังที่ดีซึ่งขัดแย้งกับความรู้สึกผิดจากพฤติกรรมดื่มสุรา
12.54	Circular question ถามภรรยาถึงความคาดหวังบทบาทของสามีที่มีต่อลูก
12.59	ภรรยาได้บอกความคาดหวังบทบาทของสามีที่ต้องแบบอย่างที่ดีให้กับลูก
13.14	ผู้ให้คำปรึกษาสื่อสารกับคู่สมรสทางบวก โดยสะท้อนความรู้สึกห่วงใยของภรรยาที่อยู่ภายใต้ความคาดหวังที่มีต่อสามี
13.47	สรุปความ เชื่อมโยงความรู้สึกกับพฤติกรรมของภรรยา
14.16	ถามสามีเพื่อสำรวจสาเหตุของความทุกข์ใจเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างสามีและภรรยาให้ลึกขึ้น
15.30	สรุปความ เชื่อมโยงสาเหตุของการดื่มสุราเพื่อหลีกเลี่ยงความเครียดจากการเผชิญปัญหาจัดการรายรับรายจ่ายในครอบครัว จนทำให้เกิดปัญหาใหม่ คือติดสุรา
16.50	สรุปความต้องการของสามีและภรรยาที่ตรงกัน คือ การเลิกดื่มสุราของสามี

เวลา	คำอธิบาย
17.00	ถามเพื่อให้สามีและภรรยาช่วยกันสำรวจอุปสรรคที่ขัดขวางการเลิกดื่มสุรา
17.29	Circular question ถามมุมมองของภรรยาที่มีต่อสามี (สามีมองว่าตนเองไม่เข้มแข็ง)
17.54	ภรรยาสะท้อนภาพที่มองว่าสามีต้องการเลิกดื่มสุรา แต่ขาดการสนับสนุน ซึ่งเป็นมุมมองด้านบวก
18.07	สะท้อนข้อมูลความเข้มแข็งในอดีตของสามีที่สามารถเลิกยาบ้าได้
18.41	Circular question ถามภรรยาถึงการรับรู้ความเข้มแข็งของสามี
19.02	ทวนความ ย้ำมุมมองของภรรยาที่มองความเป็นไปได้ที่สามีจะเลิกดื่มสุราได้ เพื่อให้กำลังใจสามี
19.14	บทบาท psychoeducator ให้ความรู้เรื่องความจำเป็นต้องบำบัดรักษากับแพทย์ เพื่อลดความทรมานจากการถอนสุรา
20.32	บทบาท life-coach
21.17	วางแผนส่งต่อเพื่อบำบัดภาวะติดสุรา
21.29	สอบถามความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวของตนเอง
21.44	บทบาท life-coach ถามเพื่อให้เชื่อมั่นในตนเอง
22.16	สรุปความ วางแผนแก้ไขปัญหาเร่งด่วนก่อน คือบำบัดภาวะติดสุรา
22.27	การแก้ไขปัญหาระยะต่อไปคือการจัดการกับความเครียด การวางแผนด้านการเงินของครอบครัว
23.52	บทบาท facilitator ให้ภรรยาสรุปสิ่งที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้
24.30	บทบาท life-coach แนะนำให้ภรรยาปรับคำพูดในเชิงบวก
24.51	บทบาท facilitator ให้สามีสรุปสิ่งที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้
25.14	บทบาท life-coach ให้กำลังใจครอบครัวและกำหนดการวางแผนชีวิตต่อไป
25.29	Circular question สอบถามความหวังต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของทั้งภรรยาและสามี
25.50	ยุติบริการและนัดหมายครั้งต่อไป
-	บันทึกข้อมูล

ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา

ปัจจัยที่นำมาก่อน

- ระดับการศึกษาไม่สูง
- ขาดทักษะการแก้ปัญหาชีวิต เคยแก้ปัญหาด้วยการใช้สารเสพติด
- ปัญหาการเงิน
- ฯลฯ

ปัจจัยกระตุ้น

- เพื่อนร่วมงานและลูกน้องที่ชวนกันดื่มสุราเวลาเลิกงาน
- ความเครียด จัดการปัญหาการเงินไม่ได้ ใช้สารเสพติด / สุราเพื่อลดหรือลืมความเครียด
- เมาสุราแล้วคุมตนเองไม่ได้ จนเกิดเหตุทะเลาะวิวาท
- ผู้ให้คำปรึกษาต้องสำรวจในครั้งต่อไปว่า ดื่มสุราเพราะอะไร ต้องการให้ลืมความทุกข์เรื่องใดเพิ่มเติมอีก

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่

- ปัญหาการเงิน ยังต้องผ่อนรถกระบะ
- มีภาวะติดสุรา
- ภรรยาบ่นเรื่องการดื่มสุราจนทะเลาะกัน
- ยังคิดว่าสุราจำเป็น ช่วยให้เข้าสังคม ช่วยให้ลืมทุกข์
- มีแบบแผนการแก้ปัญหา คือใช้สุราบำบัดความทุกข์
- ฯลฯ

ปัจจัยปกป้อง

- รักครอบครัว เป็นห่วงอนาคตลูก หวังดีกับลูก อยากให้ครอบครัวดีขึ้น
- ทำงานก่อสร้าง มีรายได้ แม้ว่าการศึกษาจะไม่สูง แต่ก็พยายามประกอบอาชีพสุจริต
- เคยเลิกสารเสพติดได้
- ภรรยาห่วงใย ตามไปทำงานด้วยเพื่อดูแลเวลาดื่มสุรา ดูแลเฝ้าที่ รพ. ในช่วงที่ผ่าตัดกระเพาะอาหาร
- เป็นคนชอบช่วยเหลือคนอื่น
- ฯลฯ

หัวข้อที่ 4

การสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

ใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ในการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

เนื้อหา

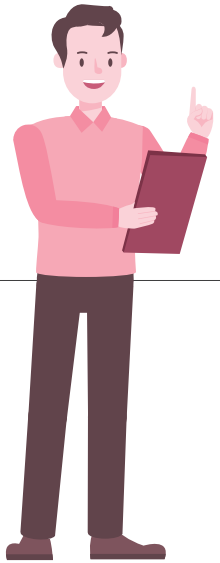
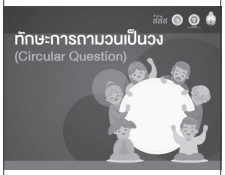
ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)

เป็นการถามโดยผู้ให้คำปรึกษาตั้งคำถามให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนได้เกิดมุมมองเกี่ยวกับความเชื่อ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ผ่านคำถามและคำตอบของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีผลกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ คล้ายกับการถามเชื่อมโยงเป็นวงกลมกับสมาชิกในครอบครัวที่มารับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นรูปแบบและความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การถามหมุนวนเป็นวงจะล้อไปกับทิศทางของขั้นตอนกระบวนการให้คำปรึกษา ตั้งแต่สัมพันธภาพ ตกลงบริการ สำรวจปัญหา สาเหตุและความต้องการ การวางแผนแก้ไขปัญหา และยุติบริการ โดยช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วมตลอดการให้คำปรึกษาครอบครัวในแต่ละครั้งนั้น ๆ

ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) เป็นการตั้งคำถามประเด็นเดียวกันหัวข้อเดียวกันวนไปกับทุกคน เพื่อให้เข้าใจ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้านหลัก ๆ คือ

- รับรู้ เข้าใจความความคิด ความรู้สึกของแต่ละบุคคล
- เข้าใจความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกัน
- ความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างช่วงเวลาในอดีตกับปัจจุบัน

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.00-15.15 (15 นาที)	1. วิทยากรบรรยายเรื่องทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ว่ามีลักษณะอย่างไร แตกต่างกับคำถามทั่วไปอย่างไร และนำมาใช้ประโยชน์ในการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างไร โดยใช้ PowerPoint “ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)” ประกอบ จากนั้น วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)”	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้การสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยวิทยากรจะสรุปตัวอย่างคำพูด และทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์มาก่อน สามารถใช้คำอธิบายประกอบวีดิทัศน์เป็นตัวช่วยในการเตรียมตัวได้	• PowerPoint “ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)” • วีดิทัศน์ “ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)” • คำอธิบายประกอบวีดิทัศน์ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question) กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์และภรรยา

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.15-15.20 (5 นาที)	2. วิทยากรให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย จำนวนเท่า ๆ กัน ตามความเหมาะสมกับจำนวนวิทยากรประจำกลุ่ม โดยให้มีวิทยากรประจำกลุ่มทุกกลุ่ม โดยให้ฝึกปฏิบัติดังนี้ • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 สวมบทบาทเป็นบุคคลในครอบครัว** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา** • **สมาชิกกลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** ไม่เข้าไปรบกวนในการสนทนาระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา วิทยากรนำผู้รับคำปรึกษาและบุคคลในครอบครัวมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ได้รับ โดยใช้ PowerPoint “การฝึกปฏิบัติ Circular Question”	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว โดยเฉพาะการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ได้อย่างถูกต้อง โดยวิทยากรเน้นย้ำว่าผู้ให้คำปรึกษาฝึกใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ในการประเมินสภาพครอบครัวของผู้รับคำปรึกษา ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา และบุคคลในครอบครัว ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติ ให้เลือกบทบาทสมมติระหว่างสามีและภรรยาหรือพี่และน้องเพียงบทบาทเดียว ระหว่างการฝึกปฏิบัติให้ผู้สังเกตการณ์คอยสังเกตกระบวนการ ทักษะของการให้คำปรึกษาครอบครัว รวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยการไม่ส่งเสียงดัง ไม่แทรกระหว่างให้คำปรึกษา	• PowerPoint “การฝึกปฏิบัติ Circular Question” • ใบงานที่ 2 ฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question) (แจกผู้รับคำปรึกษาบุคคลในครอบครัว และวิทยากรประจำกลุ่ม)
15.20-15.35 (15 นาที)	3. ฝึกปฏิบัติ ใช้เวลา 15 นาที		

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.35-15.45 (10 นาที)	4. วิทยากรประจำกลุ่มนำผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ในการให้คำปรึกษาครอบครัวในกลุ่มย่อย	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวน ทำความเข้าใจ และสะท้อนความคิดเห็น ในการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการฝึกการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ในการให้คำปรึกษาครอบครัว โดยวิทยากรกลุ่มมีหน้าที่ต้องกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์	-
15.45-16.00 (15 นาที)	วิทยากรประจำกลุ่มแลกเปลี่ยนประเด็นสำคัญจากการฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (circular question) ในกลุ่มใหญ่ วิทยากรกลุ่มใหญ่สรุปสาระสำคัญ และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อนี้	-

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

คำอธิบายประกอบวีดิทัศน์
ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)
กรณีศึกษา : นายเอ็กซ์ และภรรยา

วีดิทัศน์ที่ 1 ถามวนไปที่ภรรยาในประเด็นการใช้ชีวิตของสามีในช่วง 12 วันที่ผ่านมา เพื่อสร้างสัมพันธภาพและเชื่อมโยงภรรยาสู่กระบวนการปรึกษาครอบครัว

วีดิทัศน์ที่ 2 ถามวนเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจของภรรยาต่อความรู้สึกผิดของสามีที่ดื่มสุราเมาและทำร้ายภรรยา

วีดิทัศน์ที่ 3 ถามวนไปที่ภรรยาเพื่อทวนสอบความรับรู้ความต้องการเลิกสุราของสามีว่าตรงกันหรือไม่อย่างไร

วีดิทัศน์ที่ 4 ถามวนทั้งสามีและภรรยาเพื่อให้รับรู้ความรักที่มีต่อกัน ซึ่งเป็นปัจจัยปกป้องของครอบครัว

วีดิทัศน์ที่ 5 ถามวนประเด็นความคาดหวังต่อบทบาทความเป็นพ่อ เพื่อปรับความคาดหวังให้ตรงกัน

วีดิทัศน์ที่ 6 ถามวนไปที่ภรรยาถึงมุมมองต่อความเข้มแข็งของสามี เพื่อประเมินต้นทุนของครอบครัวเพิ่มเติม

วีดิทัศน์ที่ 7 ถามวนทั้งสามีและภรรยาต่อประเด็นความคาดหวังต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ใบงานที่ 2
ฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยใช้ทักษะการถามวนเป็นวง (Circular Question)

(A) สามีภรรยา

ผู้รับคำปรึกษา 1. สามี อายุ 35 ปี
2. ภรรยา อายุ 23 ปี

ความสัมพันธ์

เมื่อก่อนมีเวลาอยู่ร่วมกัน แต่เมื่ออยู่กันไปสักพักสามีและภรรยาต่างคนต่างทำงานนอกบ้านทั้งคู่ และช่วงเวลาเลิกงานไม่ตรงกัน ทำให้ไม่ค่อยได้ใช้เวลาร่วมกัน สัมพันธ์เริ่มห่างเหิน เฉยชากันมากขึ้น ต่างคนต่างกันมีโลกส่วนตัวของตนเอง ทำให้ช่วงหลังไม่ค่อยได้คุยกัน เวลามีปัญหาจะพูดคุยกันผ่านไลน์ โดยตอบกันสั้น ๆ อีกทั้งสามีเห็นว่าภรรยาเริ่มติดเพื่อน กลับบ้านดึก ทำให้กลับมาทะเลาะกันมากขึ้น จึงอยากให้ภรรยาลาออกมาจากงานมาอยู่บ้านเป็นแม่บ้าน แต่ภรรยาไม่อยากลาออก เพราะอยากทำงานและช่วยสามีหาเงินมาดูแลครอบครัว สามีและภรรยามารับคำปรึกษา เพราะอยากปรับความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น

(B) พี่กับน้อง

ผู้รับคำปรึกษา 1. พี่ อายุ 18 ปี
2. น้อง อายุ 16 ปี

ความสัมพันธ์

พี่และน้องอยู่บ้านเดียวกัน พ่อแม่เลี้ยงและโตมาด้วยกันตั้งแต่เด็ก แต่มีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน พี่เป็นคนคุยเก่ง อัธยาศัยดี มีค่านิยมว่า เป็นพี่ต้องดูแลน้อง จึงมักถามไถ่เรื่องราวของน้องด้วยความเป็นห่วงเสมอ เช่น กินข้าวหรือยัง ไปไหนมา กลับบ้านเมื่อไร ส่วนน้องเป็นคนเก็บตัว มีโลกส่วนตัวสูง พูดน้อย ไม่ค่อยชอบสุงสิงกับใคร พี่น้องคู่นี้มักมีเรื่องไม่เข้าใจกันเสมอ พี่ชอบแสดงความรักด้วยการบริการ เช่น จัดโต๊ะนั่งทำงานให้แต่น้องรู้สึกรำคาญ เพราะไม่ชอบให้ใครมายุ่งพื้นที่ส่วนตัว และมักหาของไม่เจอเวลาพี่มาจัดโต๊ะ ทำให้มีปากเสียงกัน บางครั้งพี่ซื้อขนมมาให้เพราะคิดว่าน้องชอบ แต่น้องมองว่าถูกบังคับให้กิน จึงมีเรื่องน้อยใจกันบ่อย พี่และน้องคู่นี้มารับคำปรึกษา เพราะไม่อยากทะเลาะกัน

หัวข้อที่ 5

ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 1

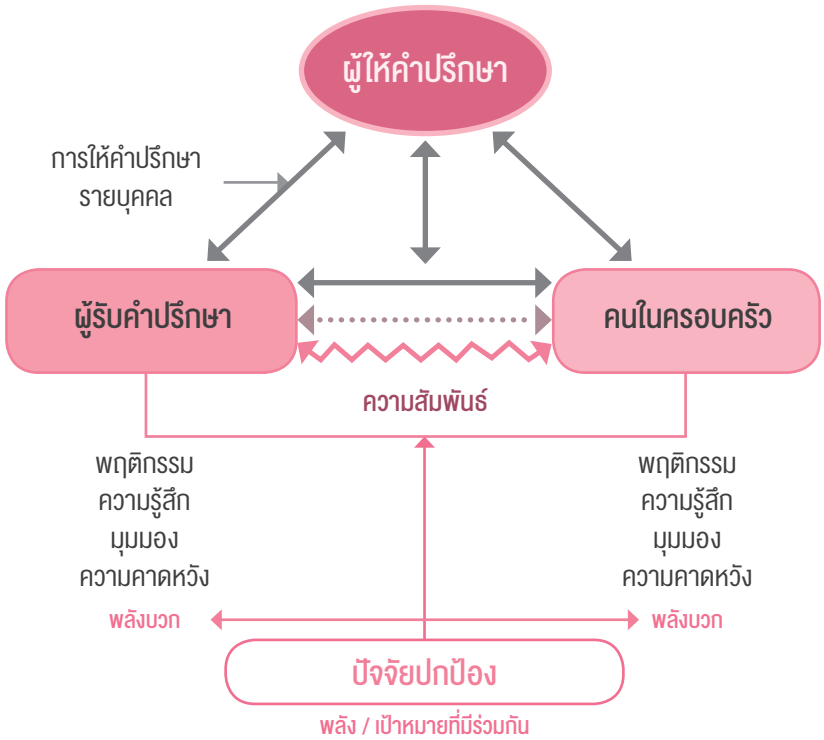
วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ใช้ทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัวได้อย่างเหมาะสม
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ พร้อมทั้งหาแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหา และให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

เนื้อหา

สรุปการให้คำปรึกษาครอบครัว

ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสำรวจปัญหาของผู้รับคำปรึกษา และสมาชิกครอบครัวว่ามีผลกระทบกับความรู้สึกนึกคิดอย่างไร และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร รวมทั้งสำรวจปัจจัยปกป้องซึ่งจะเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของครอบครัว

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.00-9.15 (15 นาที)	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มย่อย จำนวนเท่า ๆกัน ตามความเหมาะสมกับจำนวนวิทยากรกลุ่ม โดยให้มีวิทยากรประจำกลุ่มทุกกลุ่ม โดยให้ฝึกปฏิบัติ ดังนี้ • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 สวมบทบาทเป็นบุคคลในครอบครัว** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา** • **สมาชิกกลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** ไม่เข้าไปรบกวนในการสนทนาระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา วิทยากรนำผู้รับคำปรึกษาและบุคคลในครอบครัวมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ได้รับ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว วิทยากรเน้นย้ำว่าผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ในการสำรวจปัญหา ความสัมพันธ์ในครอบครัว วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของครอบครัว ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติ ระหว่างการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้สังเกตการณ์คอยสังเกตกระบวนการ และทักษะของการให้คำปรึกษาครอบครัว รวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยการไม่ส่งเสียงดัง ไม่พูดแทรกระหว่างให้คำปรึกษา	• ใบงานที่ 3 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิคและครอบครัว (แจกเฉพาะผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา บุคคลในครอบครัว และวิทยากรประจำกลุ่ม)
9.15-9.45 (30 นาที)	ฝึกปฏิบัติ ใช้เวลา 30 นาที		

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.45-10.00 (15 นาที)	วิทยากรประจำกลุ่มนำผู้เข้ารับการอบรมอภิปรายเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพครอบครัว ตามใบงานที่ 1 การประเมินสภาพครอบครัว รวมทั้งสะท้อนความคิดเห็นการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประมวลทักษะและข้อมูลจากการฝึกปฏิบัติ และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัวที่เหมาะสม โดยวิทยากรประจำกลุ่มมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยน สะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และวิทยากรประจำกลุ่มสรุปความสำคัญ	• ใบงานที่ 1 การประเมินสภาพครอบครัว
10.00-10.30 (30 นาที)	วิทยากรประจำกลุ่มนำเสนอประเด็นสำคัญและความคิดเห็นจากการฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด วิทยากรหลักบรรยายสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัว โดยใช้ PowerPoint “สรุปการให้คำปรึกษาครอบครัว” ประกอบการบรรยาย และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	ให้วิทยากรประจำกลุ่มย่อยสรุปในกลุ่มใหญ่ เพื่อสรุปประเด็นและกระชับเวลา อาจให้ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมได้ จากนั้นวิทยากรหลักสรุปประเด็นสำคัญอีกครั้ง	• PowerPoint “สรุปการให้คำปรึกษาครอบครัว”

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

ใบงานที่ 3
ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว
กรณีศึกษา : นายมิวสิคและครอบครัว
สำหรับผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา

นายมิวสิค ชายไทย อายุ 16 ปี นักเรียน กำลังศึกษา ม.4 ฐานะทางครอบครัวค่อนข้างดี บิดาชื่อนายบอล อายุ 37 ปี มารดาชื่อนางบุ๋ม อายุ 34 ปี ทำธุรกิจโรงพิมพ์ นายมิวสิคมีน้องสาวหนึ่งคนชื่อมายด์ อายุ 14 ปี เรียนอยู่ชั้น ม.2

นายมิวสิค เริ่มเสพกัญชากับเพื่อนเมื่ออายุ 14 ปี จนอายุ 16 ปี เริ่มรู้สึกว่าเสพกัญชาแล้วไม่เคลิ้ม จึงลองเสพยาบ้า ระยะหลังเสพยาบ้าและกัญชาในห้องเกือบทุกวัน ไม่ค่อยออกนอกบ้าน ระยะหลังใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้น มีบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไป นายมิวสิคพยายามปกปิดไม่ให้พ่อแม่ทราบว่าตนเองเสพยาบ้าและกัญชา

ครั้งนี้ถูกจับคดีมียาเสพติดประเภทยาบ้าไว้ในครอบครอง และศาลสั่งให้เข้ารับคำปรึกษาจากการตรวจสอบประวัติก่อนการถูกดำเนินคดีไม่พบประวัติการกระทำผิดในคดีอื่น

พ่อบอลกับแม่บุ๋มมีลูกคนแรก คือนายมิวสิค ในระหว่างที่นางบุ๋มเป็นนักเรียนชั้น ม.6 และนายบอลเป็นนักศึกษาชั้นปีที่สอง ทั้งสองไม่ได้เตรียมตัวที่จะมีบุตร ครอบครัวของบอลยอมรับบุ๋มเข้ามาเป็นสะใภ้และให้ช่วยธุรกิจของครอบครัว โดยให้บอลเรียนต่อจนจบปริญญาตรี ส่วนบุ๋มเมื่อคลอดบุตรแล้วก็ไปเรียนต่อ กศน. จนจบ ม.6 ช่วงหลังคลอด บุ๋มมีภาวะซึมเศร้าประมาณสามเดือน ไม่ค่อยได้สนใจเลี้ยงลูก ไม่ได้ให้นมลูก หงุดหงิด ทะเลาะกับสามีบ่อย มิวสิคเป็นเด็กร้องไห้เก่ง ไม่ค่อยนอน หลังจากบุ๋มหายเศร้า อารมณ์เริ่มสู่ภาวะปกติ การทะเลาะกับสามีลดลง ต่อมาทั้งสองมีลูกสาวคนที่สอง-มายด์ซึ่งเป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย ยิ้มเก่ง การทำธุรกิจเริ่มอยู่ตัว มั่นคงขึ้น

มิวสิคมักจะถูกตีบ่อย เวลาแย่งของเล่นกับน้อง พ่อและแม่มักจะเปรียบเทียบว่ามายด์เลี้ยงง่ายกว่า เชื่อฟังมากกว่า ไปโรงเรียนง่ายกว่า ไม่ดื้อ ไม่ร้องเหมือนมิวสิค ในครอบครัวมีค่านิยมว่าพี่ต้องเสียสละให้น้อง ผลการเรียนของมิวสิคสู้มายด์ไม่ได้

มิวสิคชอบวาดรูป งานปั้นมากกว่าการเรียนหนังสือในห้องเรียน บางครั้งไม่กล้าบอกผลการสอบกลางภาคกับพ่อแม่ จนพ่อแม่ต้องทวงและถูกตำหนิ

ช่วงวัยเด็ก พ่อแม่เคยพาไปเที่ยวสวนสัตว์และชายทะเลกันทั้งครอบครัวเป็นความทรงจำที่มีความสุขของมิวสิค

หัวข้อที่ 6

การเยียวยาบาดแผลทางใจ ด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความสัมพันธ์ของบาดแผลทางใจกับภาวะเสพติด และการก่อคดีได้
2. ระบุความสำคัญของครอบครัวต่อการเยียวยาบาดแผลทางใจได้
3. ระบุวิธีการให้คำปรึกษาครอบครัวเพื่อสำรวจและเยียวยาบาดแผลทางใจของผู้รับคำปรึกษาได้พอสังเขปและถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

เนื้อหา

1. ความหมายของบาดแผลทางใจ

บาดแผลทางใจเป็นปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อประสบการณ์ที่ถูกคุกคามหรือทำร้ายอารมณ์และจิตใจ ซึ่งยังคงฝังไว้ในความทรงจำ ไม่สามารถเผชิญหน้าและจัดการกับความทรงจำนั้น ๆ ได้ บาดแผลทางใจมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตสังคม และจิตวิญญาณอย่างยาวนาน ทำให้รู้สึกเสียขวัญ เจ็บปวด หวั่นไหว หวาดกลัว โหยหา รวมถึงขาดความมั่นคงในจิตใจ

บาดแผลทางใจไม่จำเป็นต้องเกิดจากภัยพิบัติหรือเหตุการณ์รุนแรงเสมอไป แต่อาจเกิดจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ถูกตำหนิ ถูกละเลย ถูกแกล้ง

ประสบการณ์ที่คุกคามสะเทือนขวัญมีได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) แบบรุนแรง รวดเร็ว กระทบกับความปลอดภัยของชีวิต เช่น ภัยพิบัติ การถูกข่มขืน ถูกปล้น การทำร้ายร่างกายอย่างโหดร้ายรุนแรง

(2) แบบค่อยเป็นค่อยไป เรื้อรัง สะสม เช่น ความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่มีบาดแผลภายนอก การใช้วาจาทำร้ายจิตใจ การปล่อยปละละเลย การถูกเพื่อนแกล้งโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือ ไม่มีใครเข้าใจ

ดังนั้น บาดแผลทางใจอาจไม่ได้เกิดจากการเผชิญภัยพิบัติที่คุกคามต่อชีวิตเท่านั้น แต่ยังเกิดได้จากเหตุการณ์สะเทือนใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้

2. ปฏิกิริยาตอบสนองต่อบาดแผลทางใจ

ผู้รับคำปรึกษาที่ต้องเผชิญกับบาดแผลทางใจจะแสดงอาการได้ ดังนี้

- ช็อก ปฏิเสธ ไม่ยอมเชื่อ
- สับสน ไม่มีสมาธิ
- โกรธ หงุดหงิดง่าย อารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว
- วิตกกังวล และหวาดกลัว
- รู้สึกผิดและละอาย
- แยกตัวจากคนอื่น ไม่ไว้ใจคน
- รู้สึกเศร้าและหมดหวัง
- รู้สึกเหมือนตัดขาดจากคนอื่น หรือ เฉยชา
- มีความลำบากที่จะสัมผัสอารมณ์ด้านบวก
- มีความคิดและความเชื่อทางลบต่อตนเองและคนอื่น ๆ

เมื่อผู้รับคำปรึกษาเผชิญกับบาดแผลทางใจจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อบาดแผลทางใจได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ สู้ หนี หรือตัวแข็ง ชะงักงัน ซึ่งเป็นการตัดความรู้สึกออกจากสถานการณ์ในขณะนั้น หรือ **“ใจลอย”** ออกไปอย่างสิ้นเชิง อาจแสดงออกด้วยอาการอารมณ์หรือระดับอารมณ์เปลี่ยนอย่างทันที เกิดอารมณ์ท่วมท้นขึ้นมาทันที ทำตามคำสั่งไม่ได้ แสดงท่าทางเหมือนเป็นเด็กมากกว่าเดิมมาก ไม่ตอบสนอง เหม่อมองไปข้างหน้าใจลอย ปวดศีรษะขึ้นมาทันที เป็นต้น

นอกจากนี้ บาดแผลทางใจยังทำให้เกิดภาวะวิตกกังวลสะเทือนขวัญ เช่น ความทรงจำของเหตุการณ์ร้ายกลับมารบกวนแม้จะพยายามไม่คิดถึงเรื่องนั้น พยายามเลี่ยงสิ่งที่จะเตือนใจให้คิดถึงเหตุการณ์ร้าย ตื่นตัว ระแวดระวังเกินควร ทำให้มีปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานหรือสิ่งสำคัญอื่น ๆ ในชีวิต

3. การเยียวยาบาดแผลทางใจ

ใช้หลักสร้างความปลอดภัย (safety) สร้างทักษะการเผชิญปัญหา (coping) และสร้างความมั่นคง (stabilization) ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

(1) สร้างความปลอดภัย ให้ตระหนักรู้สถานการณ์ที่คุกคามและ / หรือไม่ปลอดภัย รู้จักและฝึกหลีกเลี่ยง รู้จักและฝึกวิธีรับมือ

- ลด ละ เลิก พฤติกรรมเสพติด
- เพิ่มทักษะการจัดการกับอารมณ์ ลดความเสี่ยงทำร้ายตัวเอง
- ลดพฤติกรรมเสี่ยงด้วยการเพิ่มการดูแลและป้องกันตัวเอง
- ปล่อยวางความสัมพันธ์ที่เป็นอันตรายในอดีต เช่น ความรุนแรงในครอบครัว หาตัวช่วย
- หาวิธีการใหม่ เพื่อลดอาการที่เข้ามาในจิตใจ

(2) บูรณาการช่วยเหลือเยียวยาบาดแผลทางใจ ภาวะสะเทือนขวัญเข้ากันกับการบำบัดเรื่องการเสพสารเสพติด ให้ตระหนักรู้ความเชื่อมโยงกัน

เช่น ใช้สารเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงภาพน่ากลัวในอดีต หรือใช้สารเสพติดเพราะต้องการให้ลืมความน้อยใจ คิดว่าพ่อแม่ไม่รัก หรือใช้สารเสพติดเพราะรู้สึกว่าชีวิตมีปมด้อยที่พ่อแม่แยกทางกัน มีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เหมือนครอบครัวคนอื่น

(3) เน้นศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ฟื้นฟูจิตใจบนพื้นฐานความคิด ความหวังด้านบวก เพื่ออนาคตที่ดีกว่า ไม่สำรวจประสบการณ์สะเทือนขวัญซ้ำ ๆ

(4) เน้นความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (ผู้รับคำปรึกษาที่เคยมีประสบการณ์เป็นเหยื่อมักจะไม่ค่อยไว้ใจผู้อื่น สับสนในการมีความสัมพันธ์กับคนอื่น กลัวตกเป็นเหยื่ออีก) **การสนับสนุนทางสังคม** (กรณีมีความจำเป็นจริง เช่น ขัดสนทางการเงิน อาชีพการงาน การศึกษา)

(5) แสดงออกซึ่งความเข้าใจ ความเมตตา ให้กำลังใจ หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดท้าทาย ตำหนิ

(6) จัดสมดุลระหว่างความใกล้ชิด แต่ยังคงรักษาระยะห่างกับผู้รับคำปรึกษา

4. ครอบครัวกับการเยียวยาบาดแผลทางใจ

ผู้ให้คำปรึกษาสามารถใช้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นพลังในการเยียวยาบาดแผลทางใจ ซึ่งมีแนวทางการให้คำปรึกษา ดังนี้

(1) ทำความเข้าใจด้วยกัน พร้อมกัน ครอบครัวเคยรู้หรือไม่ว่าผู้รับคำปรึกษามีบาดแผลทางใจในระดับรุนแรงจนต้องใช้สารเสพติดเพื่อบรรเทาหรือหลีกเลี่ยงความทุกข์ใจ

(2) ช่วยกันเยียวยาจิตใจซึ่งกันและกัน ให้อภัยกันและกัน

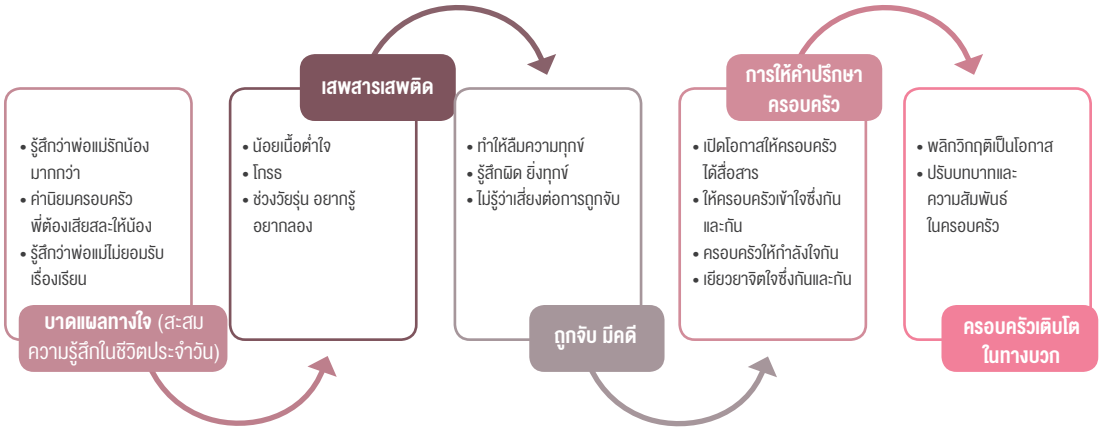
(3) เสริมพลังของผู้รับคำปรึกษาและครอบครัวให้มีความศรัทธา เชื่อมั่นว่าชีวิตของพวกเขาจะดีขึ้นได้ด้วยการสร้างความปลอดภัยในครอบครัวด้วยกันซึ่งเป็นปราการด่านแรกของการฟื้นคืนสภาพ

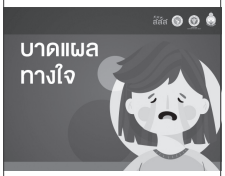
(4) สร้างความหวังของครอบครัวด้วยกัน

(5) เน้นจุดแข็งของผู้รับคำปรึกษาและครอบครัว

(6) เน้นปัจจุบันและเป้าหมายกับการค้นหาโอกาสเพื่อสร้างอนาคต

5. การให้คำปรึกษาครอบครัวเพื่อเยียวยาบาดแผลทางใจ

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.45-11.00 (15 นาที)	1. วิทยากรทบทวนเนื้อหาเรื่องบาดแผลทางใจ โดยใช้ PowerPoint “บาดแผลทางใจ” ประกอบการบรรยาย	เพื่อทบทวนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบาดแผลทางใจ ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างบาดแผลทางใจและครอบครัว ทั้งประเด็นที่ครอบครัวมีส่วนทำให้เกิดบาดแผลทางใจ ขณะเดียวกันครอบครัวก็มีบทบาทในการเยียวยาบาดแผลทางใจ	• PowerPoint “บาดแผลทางใจ”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.00-11.45 (45 นาที)	2. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “สาธิตการเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว” และหยุดอธิบายเพิ่มตามความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ จากนั้นสรุปกรณีศึกษาด้วย PowerPoint “ครอบครัวกับการเยียวยาบาดแผลทางใจ”	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการเยียวยาบาดแผลทางใจ และกระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การเยียวยาบากแผลทางใจ ผ่านการชมวีดิทัศน์ วิทยากรสามารถหยุดวีดิทัศน์เป็นช่วง ๆ โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของผู้เรียนว่ายังจดจ่อกับการชมวีดิทัศน์หรือไม่ มีภาษากายที่แสดงความสงสัยไม่กระจ่างหรือไม่ วิทยากรสามารถหยุดและตั้งคำถามเพื่อทวนสอบความเข้าใจของผู้เรียนและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นระยะ จากนั้น จึงบรรยายสรุปประเด็นสำคัญ วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์มาก่อน สามารถใช้คำอธิบายประกอบการสาธิตเป็นตัวช่วยในการศึกษาได้	• วีดิทัศน์ “สาธิตการเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว” • คำอธิบายประกอบการสาธิตการเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว • PowerPoint “ครอบครัวกับการเยียวยาบาดแผลทางใจ”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.45-12.00 (15 นาที)	3. วิทยากรบรรยายสรุป case formulation จาก “สาธิตการเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิคและครอบครัว” โดยการวิเคราะห์ปัจจัย ดังนี้ • ปัจจัยที่นำมาก่อน (Predisposing factors) • ปัจจัยกระตุ้น (Precipitating factors) • ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ (Perpetuating factors) • ปัจจัยปกป้อง (Protective factors) และใช้ PowerPoint “Case Formulation : นายมิวสิคและครอบครัว”	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญของกรณีศึกษา โดยการเชื่อมโยง case formulation กับการเยียวยาบาดแผลทางใจโดยครอบครัว วิทยากรสามารถศึกษาตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว เพื่อทำความเข้าใจ	• PowerPoint “Case Formulation : นายมิวสิคและครอบครัว” • ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายมิวสิคและครอบครัว

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

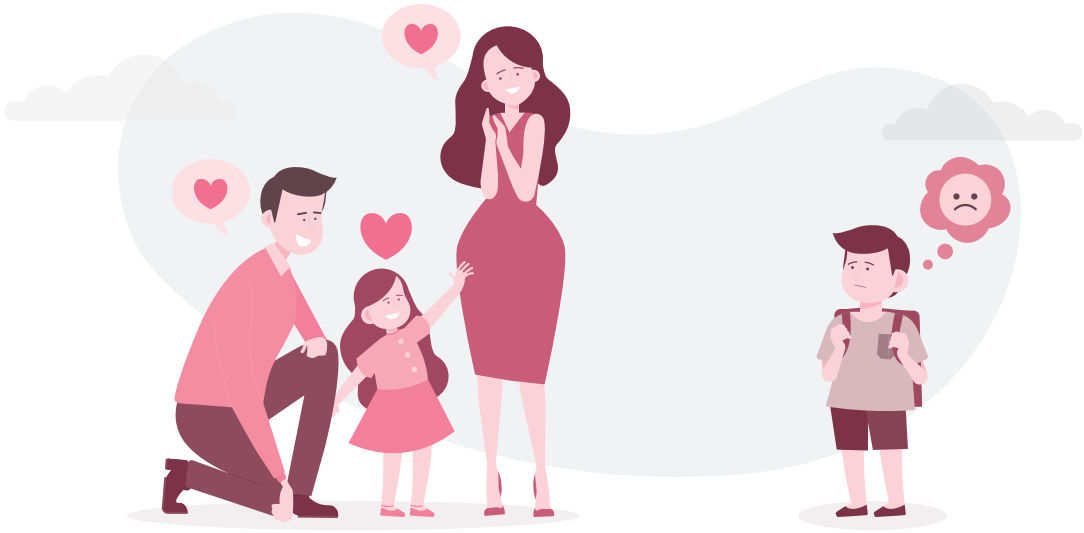
คำอธิบายประกอบการสาธิต
การเยียวยาบาดแผลทางใจด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัว
กรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว

เวลา	คำอธิบาย
0.51	สร้างสัมพันธภาพและตกลงบริการ
1.22	ถามอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา เพื่อสร้างบรรยากาศปลอดภัย ผ่อนคลาย
1.50	ขั้นตอนเริ่มสำรวจสภาพครอบครัวโดยประเมินความรับรู้ปัญหาของลูกในมุมมองของพ่อแม่
2.45	สำรวจความรู้สึกและสะท้อนความรู้สึกของพ่อแม่เมื่อทราบว่าลูกมีคดี
3.05	สำรวจการเริ่มเสพสารเสพติด เพื่อประเมินว่าผู้รับคำปรึกษามีความกล้าเปิดเผยพฤติกรรมเสพติดกับพ่อแม่หรือไม่ และเพื่อประเมินปฏิกิริยาของพ่อแม่ต่อการรับทราบพฤติกรรมของลูก
4.07	ทวนความจุดเริ่มต้นของการเสพสารเสพติด คือ อยากลอง และถามสำรวจต่อ
5.37	ถามสำรวจสาเหตุที่เสพซ้ำ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีโอกาสถูกจับ
6.08	สะท้อนความรู้สึกของแม่ เพื่อแสดงความใส่ใจอารมณ์ความรู้สึก ไม่ทอดทิ้งแม่
6.26	Circular question ถามความเข้าใจของลูกต่อความรู้สึกของแม่ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก
6.50	Circular question ถามผลกระทบต่อความรู้สึกของลูก เมื่อทราบว่าแม่เสียใจ เพื่อเชื่อมความเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกันมากขึ้น
7.10	ทวนความ เพื่อแสดงความเข้าใจต่อความรู้สึกขัดแย้งของลูกที่รู้สึกผิดแต่ยังคงมีพฤติกรรมเสพสารเสพติด
7.20	Circular question ถามพ่อเพื่อทวนสอบความเข้าใจที่มีต่อลูก
7.30	คำตอบของพ่อแสดงว่าพ่อยังไม่เข้าใจลูก
7.54	ถามความรู้สึกของพ่อในปัจจุบัน เพื่อให้พ่อได้สำรวจความรู้สึกของตัวเอง
8.16	ทวนความรู้สึกของพ่อที่โทษตัวเอง แต่ภาษากายเป็นอารมณ์โกรธ
8.36	บทบาท facilitator บอกให้พ่อฟังลูกมากขึ้น เพื่อให้ลูกกล้าเปิดเผยความรู้สึกของตัวเองกับพ่อแม่
9.00	บทบาท facilitator สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยเพื่อให้ลูกกล้าเปิดเผยความรับรู้ของตนเองที่มีต่อพ่อแม่

เวลา	คำอธิบาย
9.15	ทวนความ ความรู้สึกที่คิดว่าได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกับน้อง
9.36	ถามเพื่อสำรวจประสบการณ์ที่รับรู้ความไม่เท่าเทียม
10.02	บทบาท facilitator ให้ลูกได้บอกความรู้สึกที่เก็บไว้ในใจกับแม่โดยตรง
10.44	บทบาท facilitator ให้ลูกได้บอกจุดตั้งต้นของความรู้สึกโกรธที่มีต่อพ่อแม่ได้อย่างเปิดเผย
11.27	ถามเพื่อให้ลูกได้บรรยายความรู้สึกที่ถูกพ่อแม่ทำร้ายจิตใจ (จุดเริ่มต้นของบาดแผลทางใจ)
12.10	บทบาท facilitator ให้ลูกได้สื่อสารความรู้สึกกับพ่อโดยตรงอย่างเปิดเผย
12.20	Circular question ถามพ่อถึงการรับรู้ความรู้สึกของลูก
12.30	พ่อยังไม่เข้าใจความรู้สึกของลูก
12.35	ทวนความรู้สึกสงสัยของพ่อ เพื่อให้พ่อได้ทำความเข้าใจตัวเอง
12.51	บทบาท facilitator กระตุ้นให้ลูกบอกความรู้สึกเพิ่มเติม
13.15	ลูกรวบรวมความกล้าในการสื่อสารความรู้สึกที่เก็บไว้ภายใน
13.30	ผู้ให้คำปรึกษาตอบสนองด้วยการฟังอย่างตั้งใจ (active listening)
13.57	บทบาท facilitator ถามเพื่อให้ลูกบอกสิ่งที่ต้องการให้พ่อแม่ทราบ
14.21	ลูกสื่อสารความรู้สึกและความต้องการกับแม่ก่อน เนื่องจากแม่ใช้การสัมผัสสื่อภาษารักกับลูก
15.02	สะท้อนความรู้สึกน้อยใจ และถามช่วงเวลาจุดตั้งต้นของความรู้สึกน้อยใจของลูกเพื่อให้พ่อแม่เข้าใจ
15.36	เชื่อมโยงความรู้สึกน้อยใจกับพฤติกรรมเสพสารเสพติด
15.58	เชื่อมโยงพฤติกรรมเสพติดเพื่อให้ลืมความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ
16.28	ถามความต้องการ ความเข้าใจและการปลอบใจจากพ่อแม่ที่มีต่อลูก
17.03	Circular question ถามพ่อแม่ว่าได้ยินความต้องการของลูกว่าอะไรบ้าง
17.15	แม่คิดว่าที่ผ่านมาได้ตอบสนองความต้องการของลูกแล้ว
17.45	สะท้อนความรู้สึกของแม่ เพื่อลดแรงต้านทานที่จะเข้าใจลูก
18.03	ถามแม่ซ้ำเพื่อประเมินระดับแรงต้านทาน

เวลา	คำอธิบาย
18.04	Circular question ถามความเข้าใจของพ่อต่อความต้องการของลูก
19.14	ถามด้วยคำถามที่ท้าทาย เพื่อจัดการกับแรงต้านทานของพ่อและแม่
19.27	บทบาท facilitator ให้แม่มองหน้าลูก เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
19.33	สรุปความ เชื่อมโยงสาเหตุที่ของการเสพสารเสพติดเพื่อให้ลืมความรู้สึกน้อยใจ คิดว่าพ่อแม่ไม่รัก รักน้องมากกว่า
20.07	ถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของพ่อแม่อีกครั้ง
22.10	ให้พ่อแม่ได้บอกความหมายของการรักลูกเท่ากัน เพื่อปรับมุมมองให้ตรงกัน
22.39	พ่อเริ่มเข้าใจและยอมรับ
23.08	ถามความรู้สึกของพ่อแม่ เมื่อลูกออกนอกบ้าน
23.31	แม่เริ่มเข้าใจลูกมากขึ้น
23.54	ถามความรับรู้ของลูกถึงความรู้สึกเป็นห่วงของพ่อแม่
24.11	ลูกไม่เคยรับรู้ความรู้สึกห่วงใยของพ่อแม่มาก่อน
24.26	Circular question ถามความรู้สึกของลูกเมื่อทราบว่าพ่อแม่เป็นห่วง
24.39	ลูกเริ่มเข้าใจพ่อแม่
25.03	ชี้ให้เห็นข้อดีของการถูกจับครั้งนี้ที่พ่อแม่ได้รับฟังและมีโอกาสช่วยเหลือเยียวยาจิตใจลูก
27.33	เปิดโอกาสให้ลูกได้บอกความต้องการอื่น ๆ ที่ไม่เคยได้บอกพ่อแม่มาก่อน
28.15	Circular question ถามความรับรู้ของพ่อแม่ต่อความต้องการด้านการเรียนของลูก
29.56	ถามความเชื่อมั่นของแม่ต่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของลูก
30.44	สำรวจความรู้สึกของแม่ เพื่อให้ลูกได้เข้าใจความรู้สึกของแม่ จะได้ไม่เข้าใจผิดไปเอง
31.24	สรุปจุดแข็งของครอบครัว สาเหตุของความไม่เข้าใจกันในครอบครัว และเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน
32.07	ยุติบริการ
-	บันทึกข้อมูล

ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว

ปัจจัยที่นำมาก่อน

- มิวสิครู้สึกห่างเหิน เหมือนตัวคนเดียว ไม่ได้รับการดูแล ถูกตำหนิ มองว่าพ่อแม่ไม่ใส่ใจความรู้สึก ไม่เข้าใจความลำบาก คิดว่าพ่อแม่รักน้องมากกว่า เพราะพ่อแม่ชมแต่น้อง ให้น้องก่อน
- พ่อไม่มีเวลาให้ ไม่ค่อยได้ใกล้ชิดกัน
- แม่คิดว่าให้ความรักกับมิวสิคมากพอแล้ว และดีที่สุดเท่าที่แม่จะทำได้แล้ว แต่ยังไม่พอในมุมมองของมิวสิค เพราะเกิดการเปรียบเทียบกับน้อง
- พ่อแม่ไม่ทราบความต้องการที่แท้จริง
- มิวสิครู้สึกผิดเวลาใช้สารเสพติด แต่ไม่กล้าบอกพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่ไม่ทราบมาก่อนว่ามิวสิคใช้สารเสพติด
- ฯลฯ

ปัจจัยกระตุ้น

- มิวสิคมีบาดแผลทางใจ เพราะรู้สึกว่าตนเองถูกละเลย เมื่อเพื่อนชวน จึงลองใช้สารเสพติด ทำให้รู้สึกเคลิ้ม และลืมความทุกข์ใจได้
- ฯลฯ

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่

- มิวสิครู้สึกสับสนในตัวเอง รักพ่อแม่ แต่ก็โกรธ เศร้า น้อยใจ คิดว่าพ่อแม่รักน้องมากกว่า
- พ่อแม่โทษตัวเอง และส่งผ่านความผิดหวังไปยังมิวสิค
- พ่อแม่บอกว่ารักลูกเท่ากัน แต่เป็นมุมมองของพ่อแม่ มิวสิคยังไม่รู้สึกเชื่อตามที่พ่อแม่พูด
- ขาดการส่งภาษารักที่เข้าใจกัน
- ฯลฯ

ปัจจัยปกป้อง

- มิวสิคพอทราบถึงผลกระทบของการใช้สารเสพติด แต่ยังตระหนักไม่มากพอในช่วงแรก เพราะยังไม่ทราบวิธีจัดการปัญหา ขณะนี้รู้สึกผิด เริ่มอยากเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะอยากเป็นเด็กดี อยากมีครอบครัวที่อบอุ่น อยากตั้งใจเรียน อยากทำให้พ่อแม่มีความสุข
- พ่อแม่รักมิวสิค เริ่มตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว พร้อมจะรับฟังความต้องการและกำลังใจให้มิวสิคในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้มิวสิคได้มีประสบการณ์และมุมมองใหม่กับความสัมพันธ์ในครอบครัว
- มิวสิคทราบความต้องการของตัวเอง ว่า ชอบศิลปะ มีความสุขกับการทำงานศิลปะ
- เมื่อมีการสื่อสารกันในครอบครัว และได้ส่งภาษารัก มิวสิคเริ่มเห็นทางเลือกที่ดีกว่าการใช้สารเสพติด
- ฯลฯ

หัวข้อที่ 7

ฝึกปฏิบัติ การให้คำปรึกษาครอบครัว ครั้งที่ 2

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ฝึกปฏิบัติการเลือกใช้ทักษะต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาครอบครัวอย่างเหมาะสม
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ พร้อมทั้งหาแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหา และให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.00-13.15 (15 นาที)	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มย่อย จำนวนเท่า ๆ กัน ตามความเหมาะสมกับจำนวนวิทยากรกลุ่ม โดยให้มีวิทยากรประจำกลุ่มทุกกลุ่ม โดยให้ฝึกปฏิบัติดังนี้ • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษา** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 สวมบทบาทเป็นบุคคลในครอบครัว** • **ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา** ซึ่งจะให้คำปรึกษาครอบครัวต่อจากการให้คำปรึกษาครั้งก่อน • **สมาชิกกลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** ไม่เข้าไปรบกวนในการสนทนาระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว วิทยากรเน้นย้ำว่าผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ในการสำรวจปัญหา ความสัมพันธ์ในครอบครัว วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของครอบครัว รวมทั้งบาดแผลทางใจของผู้รับคำปรึกษา ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติ ระหว่างการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้สังเกตการณ์คอยสังเกตกระบวนการ และทักษะของการให้คำปรึกษาครอบครัว รวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยการไม่ส่งเสียงดัง ไม่พูดแทรกระหว่างให้คำปรึกษา	• ใบงานที่ 3 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครอบครัว กรณีศึกษา : นายมิวสิค และครอบครัว (แจกเฉพาะผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาบุคคลในครอบครัว และวิทยากรประจำกลุ่ม)

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	วิทยากรนำผู้รับคำปรึกษาและบุคคลในครอบครัวมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ได้รับ		
13.15-14.00 (45 นาที)	2. ฝึกปฏิบัติ ใช้เวลา 45 นาที		
14.00-14.15 (15 นาที)	3. วิทยากรประจำกลุ่มสอบถามผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มตามใบงานที่ 1 “การประเมินสภาพครอบครัว” วิทยากรประจำกลุ่มนำอภิปรายเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการสัมภาษณ์โดยให้ผู้สังเกตการณ์และผู้สวมบทบาทผู้ขอรับคำปรึกษา สะท้อนและแลกเปลี่ยนการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการอบรมที่สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสรุปประเด็นสำคัญจากการฝึกปฏิบัติ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประมวลทักษะและข้อมูลจากการฝึกปฏิบัติ และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สะท้อนความคิดเห็น เกี่ยวกับกระบวนการ และทักษะการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยวิทยากรประจำกลุ่มมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยน สะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และวิทยากรกลุ่มสรุปความสำคัญ	• ใบงานที่ 1 ข้อมูลการประเมินสภาพครอบครัว

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
14.15-15.00 (45 นาที)	4. วิทยากรประจำกลุ่มนำเสนอประเด็นสำคัญและความคิดเห็นจากการฝึกปฏิบัติกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด จากนั้น วิทยากรหลักสรุปประเด็นสำคัญของการให้คำปรึกษาครอบครัว และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	ให้วิทยากรประจำกลุ่มสรุปในกลุ่มใหญ่ เพื่อสรุปประเด็นและกระชับเวลา อาจให้ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมได้ จากนั้น วิทยากรหลักสรุปประเด็นสำคัญอีกครั้ง	-

ประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

หัวข้อที่ 8

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

สรุปประเด็นสำคัญจากการอบรม

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

กิจกรรม / รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.00-15.30 (30 นาที)	แจกแบบประเมินการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาครอบครัวให้ผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประมวลสาระสำคัญจากการอบรม และประเมินหลักสูตรวิทยากรควรให้เวลาผู้เข้ารับการอบรมในการทำแบบประเมิน	• แบบประเมินการฝึกอบรมหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว
15.30-16.00 (30 นาที)	ยืนเป็นวงกลมและให้ผู้เข้าร่วมอบรมสรุปประเด็นที่ได้จากการอบรม	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำสิ่งที่ได้ทบทวนจากการทำแบบประเมินมาสรุปอีกครั้งหนึ่ง	-

ประเมินผลการเรียนรู้

จากแบบประเมิน และการสรุปประเด็นของผู้เข้าร่วมอบรมจากกิจกรรมยืนเป็นวงกลม

แบบประเมินการฝึกอบรม
หลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว

1. ท่านได้เรียนรู้อะไรจากการอบรมครั้งนี้

2. การให้คำปรึกษาครอบครัว มีความแตกต่างจากการให้คำปรึกษารายบุคคลอย่างไร

3. หลักการและทักษะที่สำคัญสำหรับผู้ให้คำปรึกษาในการให้คำปรึกษาครอบครัวคืออะไรบ้าง

4. ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการเยียวยาบาดแผลทางใจอย่างไรบ้าง

5. ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการป้องกันการก่อคดีซ้ำอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

Fleuridas, C, Nelson, T, & Rosenthal. D. (1986). The Evolution of circular questions: Training family therapists. *Journal of Marital and Family Therapy,* 12(2), 113-127.

McGoldrick, M., & Carter, B. (2001). Advances in coaching: Family therapy with one person. *Journal of Marital and Family Therapy, 27*(3), 281-300.

Teurk, E. H., McCart, M. R., & Henggeler, S. W. (2012). Collaboration in family therapy. *Journal of Clinical Psychology, 68*(2), 168-178.

Winters, N., Hanson, G., & Stoyanova, V. (2007). The case formulation in child and adolescent psychiatry. *Child and Adolescence Psychiatric Clinics of North America,* 16, 112-132.

แชปแมน, แกรี่. (2555). *ภาษารัก* (กนกบรรณสาร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: กนกบรรณสาร.

ซาเทียร์, เวอร์จิเนีย, แบนเมน, จอห์น, เกอร์เบอร์, เจน, และ กอมอรี่, มาเรีย. (2557). *The Satir model: Family therapy and beyond* (รัตนา สายพานิชย์, ผู้แปล). นนทบุรี: สมาคมพัฒนาศักยภาพมนุษย์และจิตบำบัดแนวซาเทียร์.

นงพงา ลิ้มสุวรรณ, และ นิดา ลิ้มสุวรรณ. (2556). *ซาเทียร์ จิตบำบัด และการพัฒนาตนเอง.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว
สำหรับผู้ให้คำปรึกษา คลินิกจิตสังคมในระบบศาล
จัดทำโดย สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ 23 หมู่ 8 ถนนพุทธมณฑลสาย 4
แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กทม. 10170 โทร. 0 2441 6100
http://www.galya.go.th